

Iskra

Zmaga

Ko so 9. maja pred štiri-ridesetimi leti po vsej Evropi utihnilli topovi in se je tudi »uradno« končala druga svetovna vojna, so v naši deželi, Sloveniji, boji še vedno trajali. Nemci in njihovi zvesti pomagači, domači izdajalci vseh vrst in narodnosti, so se na slovenskem Koroškem še vedno trdnovratno upirali in niso hoteli položiti orožja. Šele teden dni kasneje, 15. maja so se boji končali na Poljani pri Prevaljah in šele takrat se je tudi za nas zares končala druga svetovna vojna.

Od takrat dalje živimo na svojih tleh že štiri desetletja v miru. Tudi v Evropi. Če malce pobrsamo po zgodovini, vidimo, da so ta štiri desetletja našega stoletja skoraj najdaljše obdobje miru v zgodovini Evrope, saj smo na evropskih tleh samo v tem stoletju poleg druge svetovne vojne imeli še prvo svetovno vojno pa balkanske vojne in še bi lahko naštevali. Živimo torej v »krhkem« evropskem miru, ki ga nenehno ogroža blokovska razdeljenost sveta, oboroževalna tekma med velesilama, kopičenje najstrašnejšega atomskega orožja, ki je sposobno večkratno uničiti ves naš planet, da ne govorimo o namerah prenesti vojno zemeljskega kopnega in morja tudi v vesolje, tako imenovano »vojno zvezd«.

Po zmagi živimo torej v miru, ki pa je sorazmerno relativen. Že podatek, da je bilo v obdobju našega miru na starem kontinentu kar 146 vojn s 30 milijoni žrtev, drugod po svetu, potem je želja po absolutnem miru na vsem svetu še kako utemeljena. In mir je vsekakor predragocena stvar, da bi ga prepuščali samo politikom in vojakom, mir je stvar vseh ljudi in prav na tem področju je Jugoslavija s svojo neuvrščenostjo med največjimi braniki miru, saj se še kako dobro zavedamo, kaj je vojna, ki smo jo sami občutili na lastni koži in v kateri smo tudi mi pred štiri-ridesetimi leti zmagali, čeprav teden dni kasneje, kot ostali svet.

D. Ž.

9. MAJ

SVOBODE **POT**
LJUBLJANA
1945 ★ 1985 ★

Konkretno o Telematiki in varnostnih razmerah v Iskri

V torek, 7. maja, je bila pod predstvom Jožeta Čebele 4. seja odbora za samoupravni nadzor SOZD Iskra, na kateri so najprej obravnavali poročilo o nadaljnjem razreševanju problematike v DO Telematika. Član KPO DO Telematika Brane Račič je poročal o trenutnem stanju v Telematiki. Povedal je, da so zaključni računi že objavljeni in znani, da so februarja letos sprejeli načrt za leto 1985 in da sanacijske ukrepe vsebuje že sam načrt. Začel se je tudi sanacijski postopek in 12 ekip, ki štejejo kakih 60 ljudi, bo pripravilo sanacijski plan DO do 31. maja, do 20. maja pa bo pripravljen prvi delovni osnutek sanacijskega programa, ki šteje kar tisoč strani. Nadalje je še povedal, da je Telematika v prvem četrletju letos poslovala brez izgub ter pri tem navedel nekaj števil: za prvo četrletje kot: 8 milijard skupnega prihodka, 17 milijonov dolarjev izvoza, 700 milijonov čistega dohodka itd. Tako so, po njegovem mnenju podatki gospodarjenja za prvo četrletje ugodni, v drugem četrletju pa bodo začeli izvajati sanacijski program, ki seveda prinaša s seboj tudi vrsto problemov, za katere pa je dejal, da jih bodo po vseh, dosedaj prebrodenih težavah, uspeli uspešno razrešiti. Sicer pa bo Telematika sprotno poročala odboru o izvajanju sanacije in svojem gospodarjenju.

V nadaljevanju se je član KPO SOZD Iskra Boris Mužič podal informacijo o varnostno-političnih razmerah in uresničevanju družbene samozaščite v SOZD Iskra, s predlogi ukrepov za izboljšanje stanja na tem področju. Na začetku je opozoril, da varnostne ocene

(TOZD, DO) niso celovite ter odraz trenutnega stanja v raznih okoljih, čeprav so nekatere varnostne ocene tudi dobre. Iz njih je razbrati, da manjka medsebojni informacijski sistem, da je ZK premalo prisotna pri varnostnem ocenjevanju, premalo je sodelovanja na ravni občin, prav tako je čutili premalo mobilnosti mladinske organizacije in ni bilo dovolj storjenega za dvig varnostne kulture delavcev. Poseben problem je tudi vprašanje delegatskega sistema in informiranja delegatov. Glede delovne discipline je dejal, da je v Iskri v glavnem dobra, ni pa disciplina odvisna od kakih posebnih ukrepov, temveč predvsem od tega, če so delavci preskrbljeni z ustreznim repromaterialom in če imajo nor-

malno delo. Problem pa je še vedno kraja družbenega premoženja, ki je nismo uspeli zmanjšati, medtem ko v Iskri ni bilo zaznati pojavov nacionalizma. Požarna varnost v Iskri je na dokaj visoki ravni, vendar nas to dejstvo ne sme uspravati, večji problemi pa so nastali z onesnaževanjem okolja (Krupa, Stegne).

Med pomanjkljivostmi je še omenil necelovit pregled nesreč pri delu (lani jih je bilo po dostopnih podatkih v Iskri 296 in 92 nesreč na poti na delo), zato moramo v vsem podpreti odbor za varstvo pri delu. Ob koncu je spregovoril še nekaj besed o potovanjih Iskrinih delavcev v tujino, kjer so podatki za lani zaskrbjujoči, saj je bilo lani potovanj na

tuje kar 3756, medtem ko jih je bilo predlanskim 1942.

Tretja, zadnja točka pa se je našala na poročilo o poslovanju firme Iskra Electronics Inc. New York, ZDA. O tem sta poročala Janez Čufar in Boris Slapnik ter opozorila na izgubo omenjene firme. Po podrobnem poročilu so člani odbora sklenili, da je potrebno dobiti celovito in točno informacijo, tako o višini, kot vzrokih za izgubo, pojasnila odgovornih delavcev doma in v tujini za nastali položaj, kot tudi ukrepe za razreševanje položaja. To pa ne velja samo za problem naše newyorške firme, temveč za vse Iskrine firme in predstavništva v tujini.

D. Ž.

Referendum o pripojitvi TOZD TGA Reteče k TOZD Elektromotorji, Železniki:

V Železnikih glasovali proti

Glasovanje o pripojitvi Tovarne gospodinjstkih aparatov k Elektromotorjem v Železnikih ni bilo uspešno. Medtem ko so v Retečah s 65% glasov potrdili svojo pripravljenost, da se povežejo s Tovarno elektromotorjev v eno temeljno organizacijo pa so v Železnikih glasovali proti. Tam se je 25. aprila za pripojitev opredelilo le 35,6% članov kolektiva.

O vzrokih za neuspeh sicer skrbno pripravljenega referenduma je še prezgodaj govoriti, prav tako tudi o ukrepih, ki bodo sledili v nadaljevanju sanacije Tovarne gospodinjstkih aparatov iz Reteč. Vsekakor pa je v tem trenutku pomemben podatek, da so v Retečah pošlovanje v prihod treh mesecih letošnjega leta zaključili brez izgube, saj so prigospodarili celo 4,5 milijona dinarjev akumulacije. Pomembno za delo tovarne v Retečah pa je tudi vprašanje obrata v Azanji pri Smederevski Palanki, ki se je

pred prvomajskimi prazniki dokončno odcepil od Iskre in se priključil SOZD GOŠA Smederevska Palanka.

Uspešno poslovanje v prvem letošnjem trimesečju (ko so že upoštevali zakonska določila, prep-

vedujejo upoštevanje nezavarovanih plačil), za katerega so prispevali ogromno naporov vsi člani kolektiva v Retečah pa bo podlaga za obdobje, v katerem naj bi se dogovorili, kako naprej.

SF

Dnevni red

6. zasedanja DS SOZD Iskra (14. 5. 1985)

1. Potrditev sklepov 5. zasedanja DS SOZD Iskra z dne 5. 3. 1985 in informacija o izvršitvi in izvajanju sklepov — poročilo volilne komisije SOZD o izidu volitev v DS SOZD in odbor za samoupravni nadzor SOZD v DO Merilna elektronika
- poročilo komisije za ugotovitev izida referendumov v SOZD o izidu glasovanja o predlogu SaS o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za OD na podlagi minulega dela v SOZD Poročevalca: Jasto Marcon, Jože Golob
2. Poročilo o poslovanju SOZD Iskra v letu 1984 Poročevalec: Zoran Polič
3. Informacija o zunanjetrgovinski menjavi Iskre v I. trimesečju 1985 Poročevalec: Miloš Resnik
4. Poročilo o delu komisije za inovacijske nagrade Iskre, s predlogom podelitve inovacijskih nagrad Iskre v letu 1985 Poročevalec: Franc Hudej
5. Stališča predstavnikov samoupravnih organov, družbenopolitičnih organizacij in poslovnih delavcev Iskre do reintegracijskih procesov v SOZD Iskra — Poreč 1985 Poročevalec: Ivo Banič
6. Predlog za financiranje surovinske baze Poročevalca: Stane Preskar, Jože Šurc
7. Razpis del in nalog člana kolegijskega poslovodnega organa SOZD Iskra za organizacijo in informatiko in imenovanje vršilca dolžnosti Poročevalec: Boris Lasič
8. Odgovori na postavljena delegatska vprašanja na 5. zasedanju DS SOZD Iskra Poročevalci: Miloš Kobe, Zoran Polič, Rado Faleskini
9. Vprašanje delegatov.

Predsednik DS SOZD:
Janez Kern

Prakse štipendistov Iskre v tujini

Zaradi precejšnjega zanimanja med štipendisti Iskre za opravljanje delovne prakse v tujini, sem se odločil, da napišem o tem nekaj vrstic. Za mladega človeka je praksa v tujini res enkratna priložnost, da se seznanji s proizvodnim procesom v tovarni, z delovnimi navadami v tujini, tujo deželo, njene običaje in način življenja. Vse to so dobrodošle izkušnje, ki jih delno lahko uporabi tudi pri nas doma.

Prijave interesentov zbiramo v okviru Kluba inovatorjev Iskre, ki združuje vse štipendiste Iskre. Ta Klub se ukvarja z raznimi dejavnostmi največ s tehnično dejavnostjo, ker je v tem smislu najboljše opremljen. V zadnjem času poseduje tudi računalnike (Sinclair in Iskrin HR-84).

Pogoji za odhod na prakso v tujino so naslednji:

- potrdilo o vpisu na fakulteto (III. in IV. letnik)
- znanje jezika dežele, v katero potuje
- izpolnjen obrazec, ki ga prejmete v Klubu
- aktivnost pri delu v Klubu inovatorjev

Na podlagi zbranih prijav skuša ing. Janez VOLK pridobiti čim večje število ustreznih praks v tujini in usklaja termine opravljanja praks. Treba je poudariti, da brez njegovega požrtvovalnega dela in njegovih bogatih izkušenj ob kontaktiranju s tujimi firmami, bi verjetno marsikatera praksa za naše štipendiste odpadla, saj se tudi v tujini pojavlja kriza pri zaposlovanju tujih delavcev.

Prakso je možno opravljati tudi prek mednarodne izmenjave študentov. Za te prakse oddajte prijavnice na svoji fakulteti.

Praksa v tujini traja najmanj 1 mesec.

Za podrobnejše informacije se obrnite na naslov: Klub inovatorjev Iskre, Ljubljana, Trg revolucije 3/XI.

Edi Fabjan

Krfitično o trženju z deželami razvitega zahoda

Letošnji Iskrin izvoz je daleč pod načrti, zato nam brez odločne akcije v proizvodnih in tržni organizaciji ne bo uspelo uresničiti zastavljenih 86 milijonov dolarjev izvoza v ta del sveta — Vzroki za izpad so predvsem v vse slabši izvozni ponudbi, zlasti v primerjavi z vse močnejšo svetovno konkurenco — Izvozni plan je žal še vedno skupek želja posameznih DO — Potrebne so spremembe v urejenosti Iskre Commerce za neposrednejši prenos vplivov tržišča na proizvodnjo — Okrepiti moramo materialno osnovo poslovnih enot v tujini — Na uvoznem področju premalo izbiramo med poslovnimi partnerji.

Zaostajanje Iskrinega izvoza za načrtovano dinamiko v prvih letošnjih mesecih je bil osnovni vzrok za sklicanje nedavnega posvetovanja o izvozu v dežele razvitega zahoda, vsekakor najbolj zanimivega tržnega območja za Iskro. Posvetovanje je organizirala Iskra Commerce, poleg izvoznih operativcev v tej tržni organizaciji in vodij poslovnih enot na razvitem zahodu pa so se ga udeležili tudi predsednik KPO SOZD Iskra Boris Lasič, svetovalec KPO Franc Vreček in direktor IC Janez Vipotnik.

Letošnji Iskrin izvozni načrt v dežele razvitega zahoda znaša 86 milijonov dolarjev. Sodeč po rezultatih v prvih mesecih, tega načrta, kot vse kaže, ne bo moč uresničiti, po ugotovitvah posveta pa je osnovni vzrok za izpad v naši ponudbi, saj je izbor izdelkov že vrsto let enak, ko prednjačijo elementi in podsestavi, končnih izdelkov pa tja

skoraj ne priložimo. Naša ponudba se tako ni spreminjala niti po programski plati, niti po kakovosti, konkurenca na teh tržiščih pa se je medtem še kako okrepila.

Posvetovanje je opozorilo tudi na hudi problem cenovnih pritiskov in pa našega sistema planiranja, ko je Iskrin izvozni načrt še vedno skupek želja posameznih DO, ki pa pogosto z realnimi možnostmi, glede na kakovost ponudbe, nimajo dosti skupnega.

Izredno pereč problem je tudi v tem, da že ob tako skromni ponudbi nimamo pravega strateškega pristopa do posameznih tržišč. Vse preveč se namreč odločamo na osnovi kratkoročnih elementov trženja, določeno tržišče osvojimo, nato pa se spet selimo na drugega, pač glede na trenutni položaj, dolgoročnost trženja pa žal zanemarjamo. V Iskri Commerce tudi poudarjajo, da bodo morali vplive

tržišča v prihodnje čim bolj približati proizvodnim delovnim organizacijam. V ta namen bodo začeli še bolj sistematično zbirati podatke o posameznih tržiščih in izboljšati sistem informiranja.

Pomembna ugotovitev posveta o trženju z deželami razvitega zahoda, spodbudila pa jo je zadnja ZT-konferenca, je ta, da je potrebno problematiko zunanje-trgovinske aktivnosti obravnavati tudi skozi perspektivo programov in torej ne povsem regionalno. Pri tem je posvet preučil tudi matrično urejenost mednarodnega trženja Iskre in ugotovil pomanjkljivost, tako v regionalnem trženju IC, kot tudi v trženju programov DO in v trženju ciljnih panog odjemalcev. Eden izmed sklepov posvetovanja je ta, da mora IC okrepiti koordinacijo med proizvodnjo in tržiščem.

Dvodnevno posvetovanje se je

dotaknilo tudi Iskrinega uvoza. Razprava je opozorila, da Iskra kot celota premalo skrbi za nabavni marketing, da ne izbira dobaviteljev med poslovnimi partnerji, da ima premalo možnih dobaviteljev, s tem pa ne dosega najboljših cenovnih učinkov pa tudi zanesljivost dobav je manjša. Uvozna problematika je seveda najtesneje povezana tudi s trenutnim gospodarskim in deviznim položajem v Jugoslaviji, kot nevzdržno in izredno škodljivo pa so ocenili to, da posle s tujimi dobavitelji sklepajo predstavniki posameznih DO, kar vse vpliva na to, da ne moremo enotnega nabavnega marketinga zgraditi za vso Iskro.

Pomembna točka posvetovanja je bil tudi položaj Iskrinih poslovnih enot v tujini. Osnovna ugotovitev je bila ta, da je treba čimprej okrepiti gnetni položaj teh enot in jim omogočiti, da bodo bolj elastične v svojem poslovanju ter sposobne tudi drugih poslov in ne samo prodaje in nakupa.

Zaradi izredne aktualnosti objavljamo hkrati s tem člankom tudi povzetek sklepov 7. letnega posveta o izvozu v dežele razvitega zahoda.

Lado Drobež

Povzetek sklepov posvetovanja

Izvoz

Na posvetu je bila dana zadolžitev, da mora izvoz v dežele razvitega Zahoda leta 1985 preseči 85 mio \$ v ta namen naj tržna področja Izvoza do 15. maja poiščejo in predlagajo akcije za izvoz prek gornje ocene in sicer: po posameznih tržnih področjih:

- RZ — 1 dodatno 2,0 mio \$
- RZ — 2 dodatno 5,0 mio \$
- RZ — 3 dodatno 4,0 mio \$

Določanje ukrepov za doseganje letnega načrta je izhajalo iz:

- posebnega pomena, ki ga ima izvoz v dežele RZ za Iskro zaradi vključenosti v tokove poslovnih in tehnoloških znanj ter zaradi pridobivanja konvertibilnih plačilnih sredstev,
- usmeritve Iskre na ciljne panoge odjemalcev,
- usmeritve Iskre na osredotočeno trženje.

Posvet je ugotavljal nadaljnje premike v sestavinah tržne ponudbe Iskre tržiščem RZ:

- zaostajanje sodobnosti izdelčne ponudbe zaradi omejitve pri uvozu tehnološke opreme ter zaradi notranjih vzrokov v Iskri,
- ožjenje možnosti za ugodnejše pogoje (ceno, kredite itd.) v tržni ponudbi Iskre zaradi zaostovanja pogojev gospodarjenja v Jugoslaviji — tesno povezanost med pripravljenostjo DO izvažati ter konkurenčnostjo Iskre na mednarodnem tržišču;

- nadaljnjo rast pomena mreže poslovnih enot Iskre v tujini za izvozno dejavnost Iskre ter potrebo po intenzifikaciji trženja v tujini

- potrebo po doslednem uveljavljanju načela, da ima IC Izvoz (TP, oz. poslovne enote v tujini) za trženje končnim porabnikom vselej pravico do najnižje cene, ki jo je DO poprej potrdila za trženje prek tujih posrednikov

Posvet je obravnaval matrično urejenost mednarodnega trženja Iskre in ugotavljal pomanjkljivosti, tako v regionalnem trženju IC, kot v trženju programov DO in v trženju po ciljnih panogah odjemalcev:

- usposabljanje komercial DO za izdelčni del mednarodnega trženja zaostaja za predvidevanji,

- številnost tržnih področij v Izvozu in slabo delovanje informatike (zlasti AOP) v Iskri Commerce otežkočajo v sedanji obliki sodelovanje DO v mednarodnem trženju,

- koordinatorji v Izvozu IC so začasna rešitev za usklajevanje izvoza programskih skupin DO ciljnim panogam v tujini; to dejavnost je treba čimprej organizacijsko urediti in zadostno dimenzionirati

- vsebinsko in metodološko nepopoln način načrtovanja postaja resna ovira za spremljanje, vodenje in izvajanje mednarodnega trženja in terja hitre izpopolnitve,

- potrebne so spremembe v urejenosti Iskre Commerce za večjo prožnost v delovanju in za neposrednejši prenos vplivov tržišča na delovne organizacije.

Posvet je obravnaval opuščanje poslov, oz. tržišč zaradi razlogov v IC in DO. Priporoča, naj

- poteka opuščanje v soglasju med komercialo DO in TP Izvoza IC; ta sporazum naj bo za pomembnejše posle, oz. tržišča pismen in mora dol-

očati razmejitev posledic,

- ob enostranskem opuščanju je druga stran dolžna pisno opozoriti (direktorja komerciala DO, oz. direktorja TP) na posledice opustitve.

Okrepitev tržne dejavnosti pogojujejo tudi razpoložljivi resursi. Vodstva DO in IC naj dogovorno razširijo kadrovanje in dopolnilno usposabljanje delavcev za vse dejavnosti mednarodnega trženja Iskre. Direktorji TP odgovarjajo za pravočasno načrtovanje in izvedbo dejavnosti iz združenih sredstev za osvajanje tujih tržišč.

Podpora služb IC dejavnostim mednarodnega trženja ni zadostna. Okrepiti jo je treba kar najhitreje, zlasti na področju financiranja, organiziranja, pravnih zadev itd.

Uvoz v letu 1984

V letu 1984 je bila realizacija uvoza 118,5 mio \$ (102 mio US \$ in 16 mio Cl \$). Delež opréme je znašal le 7 mio \$ (le 50% načrta), zaradi zakasnele odobritve IFC projekta. Delež poslovnih enot Iskre v tujini znaša 63%.

V letu 1984 smo zmanjšali carinske zaloge od 14 mio \$ na 3,2 mio \$ in delež terminskih nakupov od 5 mio \$ na 1 mio \$. Znesek neplačanih obveznosti do poslovnih enot in ostalih dobaviteljev se je zmanjšal za 14,8 mio \$.

Uvoz v letu 1985

Načrtovana rast uvoza za leto 1985 v primerjavi z letom 1984 je predvidena v višini 17% (več kot z družbeno predvideno rastjo uvoza). Razlog je načrtovan uvoz opreme v višini 25 mio \$. 105 mio \$ uvoza odpade na repromaterial in od tega cca 95 mio \$ konvertibilnega področja.

Delež blagovnih kreditov bo za cca 5 mio manjši, kot v 1984 (odpadel Hermes), potencial neangažiranega izvoza posameznih DO je manjši kot v 1984, postopek obračanja blagovnih kreditov pa daljši.

Delež uvoza po načelu 1 : 1 pa bo za 15% večji, kot leta 1984. Delež kooperacij se lahko še poveča z usposobitvijo poslovnih enot Iskre za kooperacije.

Prenos poslov na mrežo poslovnih enot Iskre se bo nadaljeval (zlasti za Iskra France, Iskra Milano in Perles) pri uvozu repromateriala in opreme.

V minulemu letu smo največ pozornosti posvetili prenosu poslov na mrežo poslovnih enot in informatiki in posredno tudi kakovosti. Leta 1985 pa bo težišče na kakovosti in poslovni disciplini, ker se še dogaja, da posle z dobavitelji sklepajo predstavniki DO sami.

Poslovne enote v tujini

Posvet je obravnaval analizo rezultatov poslovanja mreže poslovnih enot Iskre v tujini.

Posvet opozarja, da moramo pospešiti usposabljanje poslovnih enot tudi za kooperacijsko poslovanje ter za zbiranje in obravnavanje tržnih informacij ter izboljšati informiranje poslovnih enot o novostih v izdelčni ponudbi delovnih organizacij.

Brez večje učinkovitosti ne bo

Obisk predstavnikov SOZD Iskre je potekel v skupnem prizadevanju, da bi z izmenjavo mnenj bolje ovrednotili sedanji gospodarski in družbenopolitični položaj ter s tem možnosti uspešnejšega poslovanja v naslednjih letih.

Osrednja ugotovitev je bila, da hiter tehnološki razvoj v svetu postavlja nove, ostreje norme v nadaljnjem razvoju in, da bo tisti, ki tem zahtevam ne bo mogel zadostiti, izločen s tržišča. Zato bo nujna tehnološka posodobitev, pri čemer pa je iz pogovora bilo dokaj razvidno, da se s tem postavljajo pred Iskro izredno težke naloge, saj je osvajanje nove tehnologije in njeno uvajanje v proizvodni proces, povezano z ustrežnejšo organiziranostjo in z dodatnimi vlaganji, ki si jih finančno šibke delovne organizacije kot je sedaj DO Elektrozeve ne morejo samostojno zagotoviti. Po drugi strani pa je proizvodni program DO Elektrozeve tržno zanimiv in kot vse kaže bo področje prenosa v naslednjih letih celo pridobilo na tržni veljavi.

Z novimi proizvodnimi programi in vzporedno posodobitvijo proizvodnje bo DO Elektrozeve sicer nekoliko zmanjšala tehnološki zaostanek, toda samo to ji še ne bo zagotovilo trajne sanacije.

Ugodnejša je primerjava lanskeoletnih poslovnih rezultatov DO Elektrozeve glede na prejšnja leta, ko je poslovala z izgubo. Lansko leto je zaključila pozitivno in v mejah načrtovanih rezultatov. Zadovoljivo so predvsem uresničili načrtovani prihodek, dohodek in akumulacije. Slednje so povečali celo z indeksom 200 glede na leto 1983 in s tem za 40% presegli lanskeoletni načrt.

Vendar je treba oceno zadovoljivih finančnih rezultatov vzeti dokaj kritično, saj so precej zaostali za

izpolnitvijo proizvodnega načrta, predvsem zaradi zamud v razvoju in uvajanja v proizvodnjo nekaterih novih izdelkov, poznih dobav repromateriala, oz. nekompletnosti ter nenazadnje nezadostnih in neuskajanih proizvodnih zmogljivosti.

Izvoz na konvertibilno področje jim je realno računano v dolarjih uspelo povečati za 10%, kar še vedno ni zadovoljivo, ker so s tem uresničili le 70% svojega izvoznega načrta. Podoben položaj imajo v izvozu na klirinško področje, kjer so v dinarskih vrednostih dosegli sicer 100% porast izvoza, predvsem na račun tečajnih razlik. Žal z deviznim prilivom od izvoza na konvertibilno področje ne pokrivajo vseh uvoznih potreb in so zato prisiljeni iskati ostale necenene uvozne možnosti, prek blagovnih kreditov, nakupov deviz, soudeležbe kupcev itd. Vse to jim otežuje ter zavira poslovno dinamiko in uresničevanje pogodbenih obveznosti. Nekaj več možnosti imajo, da svoje devizne potrebe ugodneje rešujejo v letošnjem letu in še posebej v letu 1986. Upajo tudi, da bodo s pogodbami, ki so jih v zadnjem času podpisali z nekaterimi večjimi kupci na konvertibilnem tržišču v bodoče uspešneje sanirali svojo devizno bilanco.

V letu 1984 so bistveno povečali dohodek na zaposlenega, glede na leto 1983 so ga celo podvojili, izboljšali so tudi strukturo lastnih virov v pokrivanju poslovnih sredstev ter s tem zmanjšali odvisnost svoje DO od tujih finančnih virov in

stroškov poslovanja, čeprav je ta prispevek še vedno krepko premajhen. Z lastnimi viri pokrivajo le 8% obratnih sredstev tako, da so še vedno precej vezani na premostitvene kredite. Glede na to, da so pridobljene avanse v preteklosti (predvsem pa v letih 1980, 81 in 82) zaradi znanih težav nenamensko porabili, so bili za izpolnitev »starih« pogodbenih obveznosti v preteklem in v letošnjem letu prisiljeni iskati neselektivne kredite, katerih obrestna mera danes dosega že 60%. Tako so imeli izredno visoke stroške, saj so bile obresti večje od njihove akumulacije in se celo približale celotni masi osebnih dohodkov.

Povprečni neto OD na zaposlenega je bil lani 27.983 din, torej

41% več kot leta 1983. S tem seveda ne morejo biti povsem zadovoljni predvsem, ker je visokokvaliteten kader, ki ga potrebujejo zaradi vsestranskega znanja izredno iskan. Tako jih je v letu 1984 zapustilo 21 delavcev z visoko strokovno usposobitvijo, leto prej pa celo 42. Skoraj v večini primerov so to bili s trudom in sredstvi ostalih sodelavcev v DO »vzgojeni« inženirji tako, da čeprav zaposlujejo nove sodelavce jim ostajajo odprte vrzeli, ker tako obsežni programi in ambiciozni načrti, kot jih ima njihova DO zahtevajo veliko dopolnilnega znanja in izkušenj. Vsekakor pa razveseljuje dejstvo, da se je v zadnjem času osip kadra skrčil na minimum.

Zdaj zaključujejo za svoje razmere dokaj veliko investicijo, ki je pokrila del proizvodnega programa. Ostaja pa jim še zelo velik primanjkljaj v posodabljanju proizvodne in merilne opreme predvsem na področju civilnega programa, kjer bi z relativno majhnimi vlaganji lahko dosegli relativno velike učinke. Vsekakor si bodo prizadevali tudi tu doseči posodobitev opreme, vendar so se možnosti investiranja v zadnjih 2 letih izrednih skrčile in bodo zato v dobršni meri odvisni predvsem od akumulacije svoje DO.

Pred seboj imajo še precej pomembnih nalog, ki jim bodo morali posvetiti še posebno pozornost. Predvsem je tu uresničevanje svojih načrtovanih nalog in reorganizacija v enovito DO. Združujejo že sorodne tehnologije, vse od elektronskih sklopov, proizvodnje mehanskih delov do tehnoloških povezav in gospodarske priprave proizvodnje. Sledi še združevanje programov investicijskih možnosti, priprav proizvodnje in drugo. Predvidevajo, da bodo po široki razpravi v celotnem kolektivu opravili do konca julija tudi referendumsko odločanje za prehod v enovito DO. V drugi polovici pa bodo sprejeli vse potrebne samou-

moč slediti svetovnemu razvoju

pravne akte. Dodelati in sprejeti morajo potem še podrobnejšo mikroorganizacijo nove enovite DO.

Za prehod v enovito DO jim torej govori več razlogov. Omeniti velja še nove raziskovalno-razvojni programe, predvsem glede na potrebe in želje kupcev, nove pogoje organiziranja, vključno celotne SOZD Iskra ter nenazadnje obstoječe slabosti v njihovi DO in izboljšanja organiziranosti. Ob tem želijo seveda ohraniti nekatere kvalitete iz sedanje organiziranosti, predvsem nekatere motivacijske pobude v posameznih TOZD, parcialno ugotavljanje poslovnih rezultatov po posameznih programih in s tem pogojeno ločeno nagrajevanje po programih. To kar se je doslej pokazalo za pozitivno in učinkovito bodo seveda obdržali, med drugim tudi možnosti vsestranskega in pravočasnega obveščanja ter dobro delovanje svojih družbeno političnih organizacij.

Toliko o poslovanju DO Elektrozeve, kot so ga predstavnikom SOZD Iskra posredovali Franc Štancer in njegovi sodelavci. Nato je

informacijskem in proizvodnem področju nekoliko manjši pa na razvojni raziskovalnem.

Izredno obremenjujejo si že postali pretočni časi, od informacij, ki jih lahko uporabijo v smislu planiranja do končne analize, oz. podatka po katerem lahko ugotovi-

je torej povsem očitna, vendar je tu spet vprašanje vlaganj. Kje dobiti sredstva za izgradnjo nujnega informacijskega sistema? Brez ustreznega sofinanciranja ga že ne bo moč postaviti, ker je za tak sistem potrebno zagotoviti vsaj 200 mio din.

pomenilo, da tudi s pridnim delom ne boš mogel nadomestiti razkoraka v tehnološkem razvoju. Kaj torej pomeni lastno znanje si ni težko predstavljati. Vsa ta vprašanja sicer niso bila neposredno usmerjena na DO Elektrozeve, vendar je ta DO prav gotovo ena prvih, ki jo lahko zaostajanje za tehnološkim razvojem usodno prizadene.

Franc Štancer pa je ob tem opozoril na skrajne obremenitve gospodarstva, oz. delovnih organizacij, ki so po eni strani primorane odvajati izredno velika sredstva za razne datjave, po drugi strani pa morajo slediti hitremu tehnološkemu razvoju v svetu, kar je spet povezano z dodatnimi vlaganji. V tem smislu je položaj v vsakem primeru resen in s tem tudi celotno vprašanje investicij. DO Elektrozeve si jih doslej ni uspevala zagotavljati v taki meri kot bi bilo nujno.

V nadaljevanju razgovora je beseda stekla o organiziranosti v SOZD Iskra. Rado Faleskini je podal oceno, da se ob pretežno produktivni usmeritvi Iskre, kakršna je bila doslej, kaže nujnost prehajanja v projektne usmeritve, ki so zdaj v svetu že bolj prisotne. Seveda moraš za tako usmeritev imeti zagotovljene investicije za razvoj, razvojno proizvodni program, pregled nad povpraševanjem na tržišču in imeti ustrezen razvojni kader. Temu ustrezno moraš biti organiziran, kar za zdaj v Iskri nismo in bo zato nujno narediti učinkovitejši poslovni sistem, učinkovitejšo Iskro. To pa pomeni, da je potrebno zadržati vse kar je dobrega, vendar ne tako, da bomo delali še naprej po starem, ampak, da bomo začeli to na nov način proizvajati: ceneje, hitreje, bolj profesionalno; torej ob uvajanju nove tehnologije povsod, kjer je možno.

Nadalje velja ugotoviti, da bodo v bodoče še bolj kot doslej imele bistveno prednost na tržišču celovite ponudbe. Tu ni nujno, da pri tem vse sam proizvajaš, saj tega prav gotovo ne bomo zmogli, vendar moramo svoje zmogljivosti dobro poznati in pri tem biti dosledni in optimalnem izkoriščanju lastnih resursov. V Iskri bi lahko prišli s ponudbami celovitih sistemov v programu, teleanformatik in še kje, kar kaže na to, da bi se morala Iskra v tem smislu tudi organizirati, saj njena trenutna organiziranost ne omogoča optimalnega uresničevanja takih projektov.

Oceno družbeno političnega položaja je nato podal predsednik akcijske konference ZK Zorko Raubar. ZK dobro sodeluje z vsemi delavci v DO in vključno z vodilnimi delavci tako, da lahko podpre pozitivne pobude, po svojih možnostih pa tudi samostojno prispeva kolikor je v njeni moči.

Predsednik konference sindikata Maks Simončič je izčrpaneje poročal o delovanju sindikata in njegovih nalogah v zadnjem času, pri čemer velja omeniti ugotovitev da, če ne bomo odgovornosti in pristojnosti bolj sankcionirali z ustreznim nagrajevanjem, ne bomo mogli uresničiti zastavljenih ciljev učinkovitejšega poslovanja.

Boris Čerin

Razgovora ob obisku delovne skupine SOZD Iskra v DO Elektrozeve so se udeležili:

predsednik DS DO Silvo Lednik, v.d. glavnega direktorja Franc Štancer, pomočnik glavnega direktorja Tibor Šimonka, pomočnik glavnega direktorja Momčilo Stanič, predsednik akcijske konference ZK Silvo Lednik, predsednik konference sindikata Maks Simončič, v.d. vodja splošne kadrovske službe Bernard Lenardič, predsednik ZB Maksimiljan Jaklič, predsednik konference ZSMS Franci Kušar in Dušan Hren. V delovni skupini SOZD ISKRA pa so bili: član KPO SOZD Iskra Rado Faleskini, sekretar DPO Miloš Pavlica, predsednik KS ZSMS SOZD Iskra Jože Mokorel, predsednik KOS SOZD ISKRA Avguštin Ciuha.

pogovor stekel o možnostih učinkovitejšega poslovanja.

Rado Faleskini je zastavil vprašanje o tehnološki sodobnosti proizvodnje. Tu ne moremo mimo dejstva, da se na domačem in svetovnem trgu srečujemo s konkurenčnimi proizvajalci, katerih produkti konkurirajo našim. Torej smo se zato prisiljeni primerjati v tehnološkem razvoju s temi neposrednimi tekmeči, ki so pogosto vodilne svetovne firme, pri čemer je potrebno to tehnologijo videti vsaj v treh njenih področjih: v sami proizvodnji, v načrtovanju in v informacijskih sistemih za upravljanje.

Franc Štancer je nato pojasnil položaj DO Elektrozeve. Vsa ta vprašanja so za našo DO še kako pomembna, saj je tehnološki razvoj za proizvajalca profesionalnih elektronskih naprav osnovno življenjsko vprašanje. Na žalost pa so tu posledice večletnega nelikvidnega položaja DO, ki so zavrle nujna sprotna vlaganja in njen razvoj do te mere, da nam že vse te primerjave kažejo na vse večje zaostajanje. Pri tem velja ugotoviti, da je ta zaostanek izrazil predvsem v

viš, kdaj si sposobnih nekaj narediti, oz. kdaj si sposobni sprejeti določeno pogodbo.

Kako so ta vprašanja pomembna si lahko že delno predstavljamo, če vemo, da je v proizvodnem programu DO Elektrozeve kar 56.000 različnih kosov materiala. Nujnost uporabe računalniške tehnologije

Primerjava proizvodne tehnologije s šodobnimi svetovnimi proizvajalci tudi kaže na precejšen zaostanek, kar pa naj bi nekoliko nadoknadili z investicijami v posodabljanje, ki naj bi spremljale uvajanje novih proizvodnih programov.

Nekoliko uspešnejši je pri svojem delu razvoj, čeprav tudi njemu precej manjka do take opremljenosti, kot jo tovrstno razvojno raziskovalno delo zahteva.

Pogovor je nato stekel o možnostih cenejšega poslovanja in notranjih rezervah, predvseh pa o nujnostih zmanjševanja velikih zalog, ki vežejo obratna sredstva in zato slabšajo likvidnostni položaj.

Vendar se je pogovor s tem povrnil na nujnost posedovanja dobrega informacijskega sistema torej, da v vsakem trenutku obvladuješ celotni materialni položaj v vseh podrobnostih. Nadalje je še izstopilo vprašanje hitrejše uvajanja novih tehnologij in kaj pomeni zaostajanje za razvitimi. Določeno proizvodnjo, ki jo vodilni svetovni proizvajalci robotizirajo še lahko nadoknadimo z dodatnim delom, toda nadaljnje zaostajanje bi že

Iskra Commerce Ljubljana, TOZD Zunanji trg

vabi k sodelovanju sodelavca, za opravljanje del in nalog

direktor INO firme v Iskri Limited London

Pogoji:

- diplomirani ekonomist, ali diplomirani inženir elektrotehnike
- 5 let delovnih izkušenj
- ZT registracija
- aktivno znanje angleškega jezika

za mandatno dobo 4 let. Kandidati naj vlože z dokazili o izpolnjevanju objavljenih pogojev pošljejo v 8 dneh na naslov: Iskra Commerce, Ljubljana, Topniška 58, Kadroviski sektor.

Proslava v čast 1. maju

Dan pred praznikom dela je bilo v novogoriški Iskri — Avtoelektriki slavnostno kot že dolgo ne. Delavke in delavci dopoldanske izmene so zaključili z delom pol ure prej, kot običajno, saj je bila za ob 14.30 napovedana proslava v čast 1. maja, praznika dela.

Izredno skrbno pripravljena proslava je v zadovoljstvo vseh lepo uspela, za kar imajo največ zaslug

prav mladi, ki so jo pripravili. S slavnostno okrašenega odra je zbrane člane kolektiva najprej pozdravil predstavnik mladinske organizacije Valter Sulič, zaposlen v Tovarni delovnih sredstev. V uvodu je spregovoril o pomenu praznika delavskega razreda vsega sveta, o obdobju štrajkov, poka in Chicagu itd.

Nato je povabil pred mikrofonom predsednika predsedstva konfe-

rence OO sindikata Miloša Vodopivca, ki je v imenu družbenopolitičnih organizacij čestital k prazniku in zaželel prijetno praznovanje. Čestitkam se je pridružil tudi glavni direktor Peter Mivšek in med pozdravom na kratko še orisal sedanji gospodarski trenutek v Avtoelektriki ter se vsem zaposlenim zahvalil za vložene napore pri doseganju dobrih poslovnih rezultatov, ki jih ta 3300 članski kolektiv

Glavni direktor Peter Mivšek čestita delovnemu kolektivu ob 1. maju

doseg v tem obdobju.

Proslavo sta izredno lepo popestrili tudi mladinki Danijela Bitežnik in Irena Birša iz tovarne generatorjev in elektronike z recitacijami, ki sta jih izbrali v čast prihajajočega praznika.

To poročilo s proslave vsekakor ne bi bilo popolno, če ne bi omenili tudi pevskega zbor, ki se je predstavil z dvema mogočno zapetima pesmima.

Nič posebnega, boste pripomnili, vendar moramo hkrati povedati, da so zbor sestavljali delavci Avtoelektrike, zbrani iz domala vseh dvoriščnih TOZD in DSSS. Zbor, ki je sicer brez imena je »sestavil« in vodil Jože Ušaj iz TOZD — Komerciala, glasbeno intonacijo s harmoniko pa velikih zaganjalnikov. In iz vsega tega lahko zaključimo, da se da tudi z domačimi močmi pripraviti nekaj lepega, kar je bil najlepši dar prazniku dela.

Marko Rakušček

Na proslavi so se predstavili tudi domači pevci

Kondenzatorji

Kadrovska gibanja v lanskem letu

V Semiču ugotavljajo, da so imeli lani veliko nalog, ki so jih skušali čim boljše opraviti in to v rokih, ki so jih predvidevale posamezne TOZD. Zavoľjo tega je precej novih članov semiškega kolektiva prestopilo vrata kadrovske službe, da bi tako lahko skupno razrešili najrazličnejše probleme.

Léto 1984 so zabeležili kot uspešno leto, tako za člane kolektiva, kot za vse tiste, ki so iskali zaposlitev. Tako so lani kar 259 novim delavcem zaželeli uspešno in marljivo delo v DO Kondenzatorji. Pri tem menijo, da so z njimi v svoj kolektiv dobili mnogo mladih in marljivih delavcev, ki so zavestno prispevali s svojim delom k učinkovitemu poslovanju posamezne TOZD.

Številke o lanskeoletnem zaposlovanju kažejo, da je lanskeoletna zaposlitev znašala kar 9% za celotno DO. To drugače pomeni, da so imeli ob koncu letá 1984 kar 144 delavcev več kot na začetku,

Če pregledamo izobrazbeno strukturo delavcev v Semiču, ki jih je bilo lani 31. XII. skupaj 1.709, je bilo zaposlenih 944 delavcev z izobrazbeno strukturo I (do končane osnovne šole), 127 delavcev je imelo izobrazbo III. stopnje (to pomeni pomožne ključavničarje, orodjarje itd.), 351 delavcev je imelo IV. stopnjo (poklicna šola), 163 delavcev V. stopnje (tehniki), 52 delavcev z izobrazbo VI. stopnje (inženirji) in 22 delavcev VII. stopnje (diplomirani inženirji).

Glede na spol je bilo v Semiču zaposlenih lani 1.116 žensk in 593 moških. Če pogledamo lanskeolet-

no zaposlovanje, je med novo zaposlenimi delavci kar petina pripravnikov in sicer 40, med katerimi so zaposlili 3 diplomirane inženirje elektrotehnike, diplomiranega ekonomista, strojnega inženirja, ekonomista, socialno delavko, elektrotehniko — elektronika, 3 elektrotehnike-energetike, 5 ekonomskih tehnikov, 3 strojne tehnike, 2 upravna tehniko, kemijskega tehnika, 12 RTV mehanikov, kemijskega laboranta, kemijskega procesničarja, administratorja, orodjarja, rezkalca in pomožnega ključavničarja.

Štipendisti delovne organizacije so lani opravili obvezno počitniško

prakso, ki je trajala 16 delovnih dni, v dveh izmenah. Tako je v DO delalo julija 24, avgusta pa 21 štipendistov.

Učenci usmerjenega izobraževanja so po programu opravljali v DO proizvodno delo in delovno prakso. Tako je oboje opravilo 153 učencev različnih usmeritev. Lani so tudi v času šolskih počitnic omogočili delo v DO učencem sedmih in osmih razredov osnovne šole, da so opravili proizvodno delo. V dveh rokih po 10 delovnih dni so sprejeli 50 učencev, od tega 30 deklet in 20 fantov.

Fluktuacija je lani znašala 5,2%, kar pomeni, da se je bistveno zmanjšala v primerjavi z letom 1983, ko je fluktuacija dosegala 6,7%. In končno, lani je iz delovne organizacije odšlo 95 delavcev.

D. Ž.

Izpolnjevanje srednjeročnega plana SOZD Iskra za obdobje 1981—1985

Splošne značilnosti srednjeročnega obdobja 1981—1985

Glede na to, da so za nami že štiri leta srednjeročnega obdobja 1981—1985 je že možno oceniti izpolnitev obveznosti in uresničitev ciljev, ki smo si jih v Iskri postavili tako v SaS o temeljih plana za srednjeročno obdobje 1981—1985 kot v Srednjeročnem planu SOZD Iskra za isto obdobje. V teku so tudi že intenzivne priprave za sprejem novega srednjeročnega plana 1986—1990 in bo analiza tega obdobja služila kot osnova pri pripravah novih srednjeročnih planskih dokumentov. V nadaljevanju bomo v skrajšani obliki prikazali nekatere glavne značilnosti razvoja SOZD Iskra v tem obdobju.

Usmeritve, ki so bile postavljene v tem srednjeročnem obdobju tako v Jugoslaviji kot v Sloveniji so zahtevale zlasti prestrukturiranje gospodarstva na vseh področjih, večjo izvozno usmerjenost, napredek v kvaliteti gospodarjenja, rast družbene produktivnosti, uokvirjanje vseh oblik porabe v dane možnosti ter zmerno gospodarsko rast. Vendar pa so spremembe v razvojnih pogojih močno ožile razvojne možnosti. Te spremembe so pomenile zaostritev pogojev gospodarjenja kot posledica težjih gospodarskih razmer in kopicenje učinkov dolgoletnih makroekonomskih problemov.

Tako je družbeni proizvod v Sloveniji v letu 1983 dosegel komaj realno raven iz leta 1980. Tudi v letu 1984 so bila gospodarska gibanja pod pričakovanji. Za leto 1985 so napovedi bolj optimistične, vendar produktivnost oživlja počasi, ekonomičnost upada, vpliv razvojno-raziskovalnega dela je preslab, družbena režija presega možnosti razpoložljivega dohodka. Prestrukturiranje gospodarstva teče počasi, predvsem zaradi pomanjkanja sredstev. Problem je velika zastarelost opreme. Pozitivni rezultati so doseženi predvsem v večji izvozni usmerjenosti proizvodnje. Kvaliteto gospodarjenja spodkopuje inflacija, ki je v tem srednjeročnem obdobju mnogo večja od pričakovanj, saj je najmanj trikrat močnejša kot npr. v obdobju 1976—1980. S pretežno administrativnim urejanjem ni uspelo zaustaviti visoke rasti cen, ki so se gibale vse bolj v škodo predelovalne industrije, s tem pa tudi elektroindustrije. Hkrati pa so se tudi pogoji gospodarjenja v teku posameznih let na nekaterih ključnih področjih tudi po večkrat spreminjali, kar je seveda negativno vplivalo na gospodarjenje OZD pri oblikovanju trajnejše gospodarske politike.

Pod vplivom takšnih zaostrenih gibanj v gospodarstvu doma, pa tudi kljub dokajšnjemu mrtvilu v razvitih industrijskih državah, kamor Iskra pretežno izvažata, bodo poslovni rezultati Iskre v obdobju 1981—1985 dokaj zadovoljivi. Obveznosti iz srednjeročnega plana oz. SaS o temeljih plana, ki so bile postavljene zelo ambiciozno, bodo dosežene predvsem na področju proizvodnje, slabše pa na področju izvoza kjer plana, ki smo ga zastavili, kljub vsem naporom ne bomo mogli realizirati. Vendar pa pri tem lahko ugodno ocenimo Iskrino izvozno-uvozno bilanco, saj bo uvoz raste relativno počasneje kot izvoz.

Doseženi nominalni finančni rezultat bo zadovoljiv, vendar pa ob visoki inflaciji realno to pomeni močno krčenje razvojnih in naložbenih možnosti. Akumulacija realno nazaduje kljub temu, da bo nominalno dosegla višino opredeljeno v srednjeročnem planu. Tako kot velja za Slovenijo oz. Jugoslavijo so se v zadnjem času v Iskri začele pojavljati tudi večje izgube, ki v letu 1984 ogrožajo ne le nekatere TOZD ampak celotne DO.

Krčenje akumulacije ter povečanje izgub močno vpliva na reprodukcijsko sposobnost Iskre, kar se seveda odraža na investicijskih možnostih. Tako bo investicijska dejavnost v tem obdobju skromna, kljub združevanju sredstev v okviru SaS o združevanju dela in sredstev za uresničevanje razvojnih programov v Iskri. Pri tem je odpisanost opreme ponekod že preko 80%.

Globalne stopnje rasti posameznih elementov poslovanja v SOZD Iskra pa kaže naslednji pregled (v mio din):

	Realiz. 1981	Plan 1985	Kumulativa 1981—1985	Realiz. Ø rasti 81—85
CELOTNI PRIHODEK	39.675	213.962	524.864	52,4
Amort. po pred. stop.	703	5.450	14.059	66,8
DOHODEK	12.535	58.571	152.311	47,0
Amort. nad pred. stop.	118	247	874	20,2
ČISTI DOHODEK	8.656	33.957	90.691	40,7
Bruto oseb. dohodek	5.491	22.359	60.019	42,0
Sklad skup. por.	902	2.685	8.475	31,4
Rezervni sklad	304	2.036	4.924	60,9
Poslovni sklad	1.959	6.877	17.273	36,9
AKUMULACIJA	2.381	9.160	23.071	40,1
IZGUBE	322	2.774	5.489	71,3
Proizvodnja (fiz. obseg)	20.839	45.853	156.930	21,8
Izvoz v 000 \$	192.025	267.758	1.095.995	8,6
Uvoz repro. v 000 \$	105.601	110.000	539.866	1,0
Uvoz opr. v 000 \$	17.854	25.000	67.212	8,8
Domača prodaja izven SOZD	17.475	74.617	197.065	43,7
izven SOZD	5.350	37.482	88.985	62,7
Investicije v OS	1.812	19.736	32.024	81,7
Povp. zaposleni	30.253	34.476	—	3,2
Vlaganja v razisk.	1.759	10.532	24.653	56,4
Vlaganja v kakov.	823	3.062	8.798	38,9

Kratko oceno doseženih rezultatov v srednjeročnem obdobju po posameznih segmentih pa prikazujemo v nadaljevanju.

Proizvodni programi

Programska usmeritev Iskre, ki se je pričela v obdobju 1976—1980 se nadaljuje tudi v tem srednjeročnem obdobju. Iskra se postopno in zanesljivo preobraža v smeri, ki je bila dogovorjena v njenem srednjeročnem planu za obdobje 1981—1985 in v Dogovoru o temeljih družbenega plana SR Slovenije za isto obdobje, to je v proizvodnjo večjega deleža investicijske opreme profesionalnega značaja, ki jo nudi v kompleksnih sistemih in inženiringih. Intenzivno je razvijala in vlagala v prednostna področja kot so komunikacijski sistemi, sistemi za avtomatsko upravljanje v industriji, energetiki in prometu, merilno-regulacijsko opremo, sestavne dele elektronskih naprav ter v njihovo infrastrukturo — mikroelektroniko in računalništvo.

Programska politika je razvidna tudi iz pregleda strukture proizvodnih programov v primerjavi s srednjeročnim planom (v %):

Program	Sred. plan 81—85		Izpolnitev 1981—1985	
	P 1981	P 1985	R-1981	Plan 1985
Invest. oprema	38,2	44,9	42,3	46,6
— telekomunik. in rač. *	25,5	30,2	21,1	26,0
— merno-reg. teh.	4,7	4,8	10,8	9,6
— avtomatizacija	8,0	9,9	10,4	11,0
Elementi za vgr.	43,0	40,0	37,8	35,1
— elektromeh.	14,2	12,2	15,8	13,5
— avtoelektrika in avtoelektronika	14,9	13,8	7,3	6,0
— elektr. pasiv. komp.	9,6	7,5	10,6	9,6
— elektr. aktiv. komp.	4,3	6,5	4,1	6,0
Elektron. za široki trg	18,8	15,1	19,9	18,3
— zabavna elektronika	10,2	8,4	10,5	9,4
— gospod. aparati	3,5	2,7	3,6	2,3
— hoby programi	5,1	4,0	5,8	6,6

(* zajeto je poslovno računalništvo, procesni računalniki v telekomunikacijah, avtomatizaciji, merilno-regulacijski tehniki itd.)

Struktura proizvodnih programov predvsem v prvih letih srednjeročnega obdobja kaže na tendenco še večje profesionalizacije kot je bila načrtana v srednjeročnem planu, kar se kaže predvsem na področju investicijske opreme. V tem okviru je bil delež programa telekomunikacij in računalništva v prvih treh letih v vzponu, v drugem delu petletnega obdobja pa je program telekomunikacij v krizi. Sorazmerno konstantna pa sta deleža merilno-regulacijske tehnike in program s področja avtomatizacije.

Delež programov s področja elementov za vgradnjo se je v prvi polovici petletnega obdobja gibal v smeri kot je bilo načrtano v planu, saj je do leta 1983 padal, vendar pa zasledimo v zadnjem času ponovno povečan delež, predvsem na področju elektronskih pasivnih in aktivnih komponent, a področje elektromehanskih elementov stagnira. Program elektronike za široki trg v strukturi izgublja delež, kar je v skladu s srednjeročno politiko. To velja tako za področje zabavne elektronike kot za področje gospodinskih aparatov, hoby program pa je zaradi večjih možnosti planirana v stalnem vzponu.

Inovacijska in raziskovalna dejavnost

Razvojno-raziskovalna dejavnost se je v vseh proizvodnih OZD vzpostavila kot nepogrešljiva sestavina proizvodnega procesa. Tako imamo preko 50 RR enot v različnih organizacijskih oblikah in na različnih nivojih. Celotna vlaganja v razvojno raziskovalno dejavnost so bila v tem obdobju v primerjavi s sprejetimi usmeritvami v SaS o temeljih plana naslednja (% od dohodka tekočega leta):

	1981	1982	1983	1984	P-1985
plan	14,7	15,9	16,7	14,7	18,1
realizacija	14,0	14,2	14,4	16,2	18,0

Pri celotnih vlaganjih v RRD se v povprečju držimo sprejetega načela, da naj vlaganja naraščajo hitreje kot dohodek, vendar to ni bilo doseženo v vseh DO. Tudi ne dosegamo tolikšne rasti vlaganj v RRD v procentih od dohodka, kot je bila dogovorjena v SaS TP — z izjemo leta 1984 in 1985, za katero je pa napoved vlaganj preveč optimistična, predvsem kar zadeva predvidevanja za vlaganja v osnovna sredstva. Dosežena rast že nekaj let komaj zadošča za kompenzacijo podražitev.

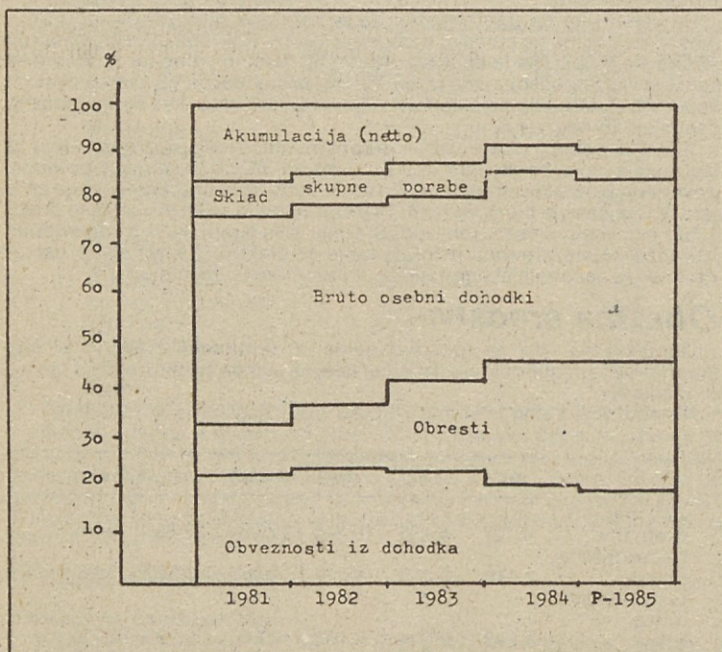
Tudi pri kazalniku vlaganj v RRD v odvisnosti od celotnega prihodka, ne bomo dosegli dogovorjenih 5,6%, ampak največ 5%, kar je v primerjavi s svetovno konkurenco vsaj dvakrat premalo. Tudi iz strukture vlaganj v RRD sledi, da se pogoji za delo v RRD niso bistveno izboljšali. Najbolj zaskrbljujoče je stalno upadanje realne vrednosti nabave sodobne opreme za razvoj. Število delavcev v RRD se je sicer povečalo hitreje kot v drugih dejavnostih (povprečno 7% letno), vendar pa je njihovo razmerje proti številu vseh delavcev v Iskri — okrog 7% — še vedno zelo šibko v primerjavi s sorodnimi podjetji v tujini.

Velik integrativen učinek imajo strateški razvojni programi, kot so dogovorjeni v SaS o temeljih plana. Združevanje sredstev za skupna vlaganja v izvajanje inovacijskega procesa na teh programih je po dogovoru naraščalo pospešeno in predvidoma doseglo v letu 1985 1,26% dohodka SOZD ali 7,1% vseh vlaganj v RRD, ni pa doseglo v SaS TP dogovorjene dinamike (2,2% od dohodka oz. 12% vseh vlaganj v RRD).

	rast CP	rast dohodka	stop. inflacije
1982	35,6	38,1	30,1
1983	50,6	46,1	40,3
1984	68,3	52,6	53,7
1985—Plan	56,8	51,7	50
Povprečje 81—85	52,4	47,0	43,2

Podatki kažejo, da je stopnja rasti celotnega prihodka, posebno še ustvarjenega prihodka na tujem trgu, sorazmerno visoka, vendar pa je realni obseg komaj nekaj večji kot v začetku neugodnih tendenc, kajti cene reprodukcijskega materiala rastejo precej hitreje od cen končnih izdelkov, kar povzroča nenehno zmanjšanje deleža dohodka v celotnem prihodu, saj se je delež dohodka zniževal z 32% v letu 1981 in 1982 v letu 1983 na 31% in v letu 1984 na komaj 28%. V letu 1985 bo po predvidevanjih ta delež padel še pod 28%. Seveda ta trend, ki je predvsem posledica administrativnega določanja cen, povzroča zaradi nekajletnega upadanja ekonomičnosti ter akumulativne sposobnosti čedalje večje težave, kar seveda lahko v končni meri ogrozi proizvodne in izvozne možnosti Iskre.

Neugodna gibanja pa se kažejo tudi v delitvi dohodka, saj je finančni rezultat vse bolj osiromašen, kar kaže tudi naslednji grafikon:

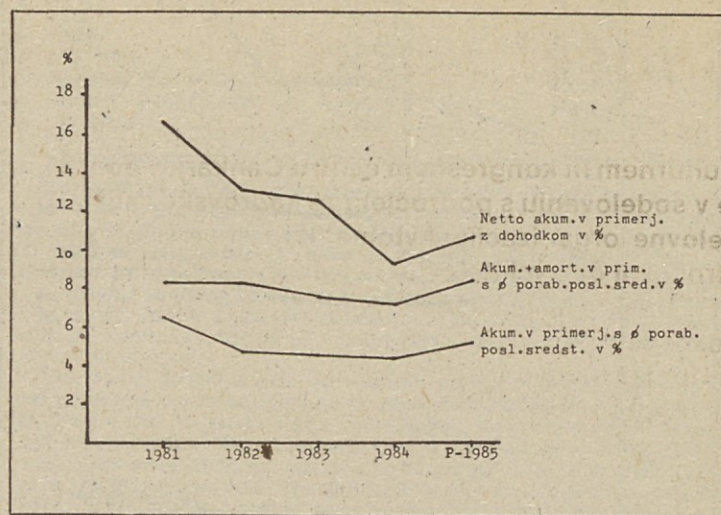
V delitvi dohodka najbolj izstopajo obresti, saj so v letu 1983 dosegle že višji nivo od ustvarjene akumulacije, njihov delež pa je z 10% v letu 1981 porasel v letu 1983 že na 19%, v letu 1984 pa je bilo potrebno za obresti plačati že preko 26% dohodka. V letu 1985 bi se moral delež obresti zmanjšati glede na predpostavke, da bo zaradi visokih obresti prišlo do manjšega oslanjanja na drage kredite in večjega deleža lastnih sredstev, vendar pa plan kaže, da bo ta delež še narasel — preko 27%. Tako so obresti, ki bodo v tem petletnem obdobju dosegle povprečno 88%—no rast oz. se bodo glede na leto 1981 povečale kar za 12 krat, glavni razlog padanja deleža čistega dohodka v dohodku. Delež čistega dohodka z 69% v letu 1981 padel kar na 58% v letu 1984, enak delež pa se predvideva tudi v letu 1985. Vse ostale obveznosti iz dohodka, razen pogodbenih obveznosti, ki absolutno ne predstavljajo velikega zneska so se gibale podobno kot vsi ostali elementi dohodka.

Nižji del čistega dohodka se odraža predvsem na osebnih dohodkih, ki že nekaj let realno padajo. Predvsem na račun relativnega zmanjševanja osebnih dohodkov akumulacija ni še bolj okrnjena kot bi lahko bila, kljub temu da se njen delež v dohodku iz leta v leto zmanjšuje. Delež netto akumulacije (akumulacije z odštevanjem izgub) je tako s 16,5% v letu 1981 padel na 13,6% v letu 1982, v letu 1983 na 12,8% in v letu 1984 na 9,2%. V letu 1984 je namreč v deležu akumulacije 14,4% kar 5,2% izgub, kar je veliko več kot leta prej, saj v prejšnjih letih beležimo delež izgub pod 1%. Tudi v letu 1985 so v planskih dokumentih predvidene izgube, tako bi delež netto akumulacije narasel glede na leto 1984 komaj na 10,9%, kajti predvidena je tudi izguba in sicer 4,7%. V celotnem petletnem obdobju bi tako ustvarili skupno za 23 milijard din akumulacije ter 5,5 milijarde din izgub oz. povprečni delež akumulacije v dohodku 15,1% ter 3,6% izgub.

Seveda pa se neugodna gibanja ne kažejo enako v vseh DO. V obdobju 1981 do 1983 so se pojavljale manjše izgube v 10 TOZD, vendar so bile težave občasne, ki so se z različnimi ukrepi že delno uredile. To velja predvsem za DO Elektrozeve, kjer so bile v tem obdobju tudi največje težave, delno tudi v nekaj TOZD v Avtomatiki ter Avtoelektriki. Težji problemi so v DO Široka potrošnja, kjer nekatere TOZD poslujejo že celotno obdobje z izgubo oz. so na meji izgub. Poleg Široke potrošnje pa je v letu 1984 udarila na dan tudi velika izguba v DO Telematika, kar je predvsem posledica težav, ki so se v tej DO kopičile že nekaj let. Izgube so predvidene tudi v letu 1985 v DO Telematika ter delno še DO Široka potrošnja.

Zaradi visoke stopnje inflacije, ki onemogoča realne primerjave uspešnosti poslovanja je v nadaljevanju izdelan grafikon nekaterih kazalcev

poslovanja v SOZD. Kazalci kažejo, da se situacija postopno poslabšuje, tako na račun slabih poslovnih rezultatov kot na račun povečanja deleža poslovnih sredstev.

Naložbe v osnovna sredstva

Za to srednjeročno obdobje je v Iskri značilna skromnejša investicijska dejavnost. To velja posebno za prva tri leta srednjeročnega obdobja, saj je visoka stopnja inflacije, ki smo ji priča, investicije glede na leto 1980 realno močno zmanjšala. Na to je vplivala tudi zmanjšana možnost uvoza opreme, tako je uvoz v letu 1983 komaj še zadoščal za rezervne dele za enostavno reprodukcijo.

Po ocenah bodo investicije v obdobju 1981—1985 v kumulativni sicer skoraj dvakrat večje kot smo za to obdobje v srednjeročnem planu predvideli, vendar pa to pomeni še vedno realno nazadovanje. Po letih pa je stanje naslednje:

leto 1981 —	1.812 mio din
leto 1982 —	2.502 mio din
leto 1983 —	2.446 mio din
leto 1984 —	5.528 mio din
plan 1985 —	19.736 mio din
Skupaj	32.024 mio din

Po slabši investicijski aktivnosti v letih 1981—1983, posebno še v letu 1983, saj so bile investicije v tem letu nominalno nižje kot leto poprej, je v letu 1984 dosežena hitrejša rast. Vendar pa je bil kljub temu letni plan investicij za leto 1984 izpolnjen komaj nekaj nad 50%. Pri tem so se zaradi pomanjkanja sredstev tako pri bankah kot pri DO Iskre dokončevali predvsem projekti iz preteklih let, medtem ko se projekti iz plana za leto 1984 prenašajo v leto 1985. Tako DO za leto 1985 načrtujejo velik porast investicij, posebno v opremo, kar bi sicer pripomoglo v smeri prestrukturiranja Iskrinega programa, vendar pa so to predvsem želje, kajti denarna sredstva, ki bodo na razpolago, bodo zadoščala komaj za najskromnejše naložbe. Posledica velike odpisanosti opreme ter skromnih investicijskih možnosti se bodo še bolj čutili v izvozu, saj zaradi tehnološke nesodobnosti vedno bolj zaostajamo za svetovno konkurenco.

Od skupne vrednosti investicij bo predvidoma namenjenih 27% za gradbene objekte, za opremo 65% in za ostale naložbe 8%. Ta razmerja so v skladu s srednjeročnim planom, ki predvideva razmerje 27:60:13.

Da niso bili izpadni na področju investicijske dejavnosti še večji je v Iskri vsekakor vplivalo tudi združevanje sredstev za prioritete investicije. V tem obdobju smo namreč začeli izvajati samoupravni sporazum o združevanju sredstev za prioritete investicije. V povprečju se je združevalo 25% ustvarjene akumulacije in amortizacije, s tem da je bila obremenitev v letu 1983 nekoliko nižja — 18%. Skupno je v letih 1980—1984 združeno 2.832 mio din in sicer za 47 projektov, plan za leto 1985 pa predvideva združevanje 2.300 mio din. Poleg projektov so se financirale z združenih sredstev tudi nekatere druge strateško dogovorjene naložbe. Združena sredstva so v povprečju sodelovala v financiranju prioriteten investicij s 15%, kar pa se predvsem v zadnjih dveh letih srednjeročnega obdobja kaže kot prenizek odstotek.

V zadnjih letih opažamo tendenco, da je številno projektov, ki kandidirajo za dodelitev kreditov iz združenih sredstev večje od finančne možnosti. V takih razmerah bo potrebno v Iskrinih planih za prihodnje srednjeročno obdobje jasno definirati kriterije za selekcijo investicij, predvsem glede na pričakovane efekte vlaganj ter zagotoviti, da se pred uvrstitvijo med prioritete, posamezni projekti ocenijo na ravni SOZD Iskra.

Kot smo že dosedaj ocenili je osiromašenje akumulacije ter reprodukcijske sposobnosti močno vplivalo na investicijske možnosti ter možnosti prestrukturiranja Iskre v smeri večje profesionalizacije. Gibanja v prvih mesecih leta 1985 sicer kažejo, da je dosežena sorazmerno ugodna proizvodnja ter izvoz v primerjavi z letom 1984, pri tem pa je v I. kvartalu izpolnjeno komaj 19% letnega plana izvoza. Vendar pa se finančna situacija v letu 1985 ob velikem pomanjkanju lastnih obratnih sredstev, velikih obrestih ter negativnih tečajnih razlikah, glede na preteklo leto, ne bo bistveno popravila. Kljub vsemu pa gibanja kažejo, da gre Iskra v smeri kot si jo je začrtala v srednjeročnem planu, vendar pa se ob težjih gospodarskih pogojih prestrukturiranje odvija počasneje kot je bilo načrtovano.

Stroški, izvori in možne redukcije

je bil delovni naslov strokovnega posvetovanja 25. in 26. aprila v dvorani »Iskra« v Kulturnem in kongresnem centru Cankarjev dom v Ljubljani. Posvetovanja, ki ga je v sodelovanju s področjem za kadrovske zadeve organiziral poslovodni odbor delovne organizacije Avtomatika, so se udeležili številni vodilno-vodstveni in strokovni delavci delovne organizacije, oz. njenih temeljnih organizacij, s strani SOZD Iskra pa je bil prisoten tudi Lotar Kozina, strokovni sodelavec za področje kakovosti.

Udeleženci so z velikim zanimanjem sledili tudi izvajanju dr. Klaus Ehrlepiela, profesorja na tehnični univerzi v Berlinu, ki je poleg tehničnih izhodišč reproduciral tudi marsikateri praktični primer iz raziskav v industriji razvitega sveta.

Prvi dan posvetovanja je bil namenjen okrogli mizi na temo: Vpliv stroškov in izvajanje INO-procesov, ki je bila vsebinsko razdeljena na:

— problematiko uveljavljanja interdisciplinarnega reševanja problemov in prakso teamskega dela doma in v tujini, posebno glede na specifičnosti industrijske proizvodnje v DO Iskre Avtomatika,

— uveljavljanje načel INO-procesa, kot prevladujoča alternativa bodoče industrijske proizvodnje,

— razdelavo in definicijo akutnih raziskovalno-razvojnih, proizvodno-tehničnih in poslovno-organizacijskih problemov, iskanje alternativ, optimalnih rešitev in predlogov, posebno glede na svetovne trende in naše možnosti.

O pomenu problematike, ki je bila strokovno, vendar dojemljivo podana na uradnem delu, zgovorno nakazuje predgovor, ki ga je za Zbornik referatov in pobud za strokovno posvetovanje in nadaljnje delo pripravil dr. Julij Bertonec, strokovni sodelavec poslovodnega odbora: »Celotno svetovno gospodarstvo predstavlja danes izrazito dinamično karakteristiko, ki se potrjuje prav v tržnih razmerah. Mednarodna nestabilnost se bo nadaljevala, konkurenca se bo zaostrila, vse težje bodo postale katerekoli oblike enakovrednega mednarodnega sodelovanja.

Lahko pričakujemo, da bodo mednarodni standardi vse bolj zahtevni, najsi bo v obliki tehnično-tehnoloških kooperacij, nakupa znanja in repromateriala, ali komponent.

Zaostri se bodo standardi poslovnega obnašanja, bistveno se bo skrajšal reakcijski čas vseh odločitev in bistveno se bo povečala vloga kakovosti in organizacije informacijskega toka. Na pohodu je t.i. visoka tehnika, z visokokvalitetno tehnologijo, kot posledica prihajajoče znanstveno-tehnične revolucije.

Rešitev se kaže v tem, da bo potrebno bistveno več vlagati v celotno strukturo uvajalnih segmentov sodobno naravnane industrijske proizvodnje izdelkov, torej v novo planiranje, novo strategijo razvoja in raziskav ter konst-

ruiranja takó, da bodo le-ti sposobni v čimvečji meri absorbirati vse večji porast aplikativnega znanja, eksplozijo znanstvenih ugotovitev, tehnoloških dosežkov in drugih informacij, kar bistveno povečuje kompleksnost reševanja sodobnih industrijskih problemov, a hkrati opozarja na nujnost uvajanja, ne partikularne računalniške opreme, pač pa na uvajanje integralnega sistema obdelave podatkov, seveda v skladu z gospodarnostjo investicije.

Petkovemu uvodnemu izvajanju predsednika poslovodnega odbora Marcela Božiča o osnovnih elementih za zagotovitev konkurenčnih sposobnosti na mednarodnih trgih, je sledilo predavanje prof. dr. Klaus Ehrlepiela o vplivih stroškov kot osnovi za poslovne odločitve v industrijski proizvodnji izdelkov. Iz izredno zanimivega in tematsko razdeljenega predavanja, ki je vključno s spoznanji vrednostne analize o možnostih znižanja stroškov za izdelek obsegalo v Zborniku kar štirideset tipkanih strani, povzemamo nekaj zanimivih misli:

Kaj mora o stroških vedeti vodilni razvojniki? Vprašali boste, na koga misli, ko navaja »vodilni razvojniki«. Jaz razumem pod tem vodjo razvoja, skupine, ki svoj izdelek samostojno obdelujejo, kot tudi projektne inženirje — torej razširjeno vodstvo za razvoj. Skupno z razvojem določijo projektni inženirji bistvene lastnosti naprav. Torej sodijo tudi sem.

Razlikovanje je važno, kajti potrebna vrednost o stroških je odvisna od dejavnosti sodelavcev, oz. od vrste odločitev, za katere se morajo opredeliti. Vodja razvoja odloča bolj o načelnem: o načelni urešitvi izdelkov, o uvedbi novih metod — medtem ko detaljni razvojniki prej odloča o izdelavno-tehničnih podrobnostih (n.pr. tolerance). Tu pride do besede bolj načelno. Izdelavno-tehnične podrobnosti so venčar obratovalno specifične. Njihov količinski prikaz ima zato smisel le kot primer.

Znižanje stroškov, kot naloga podjetja: znižanje stroškov je trajna naloga podjetja, ki postaja vedno bolj nujna v »deželi visokih zaslužkov« in v prihodnji »družbi

prostega časa«. Tako, ali tako vedno več izgubljam na izvoznih deležih. Proti Japoncem in Američanom se vedno težje uveljavljamo s kakovostjo izdelka, dobavnim rokom in servisiranjem, ne pa na podlagi nizkih cen. V vsakem podjetju sta dve načelni poti za zniževanje stroškov: ena je racionaliziranje obratovalnih potekov pri nastanku izdelka, s čimer je mišljen celotni proces, od projektiranja do dobave izdelka. Druga pot je znižanje stroškov za izdelek. Tu je merodajen razvojniki, kajti on določi izdelek z geometrijo in materialom in s tem tudi iz tega izhajajoče stroške. Zato je pomembno, da si pred uvedbo ukrepov za vplivanje na stroške najprej ogledate strukturo proizvodnih stroškov, kako je z razmerjem med materialnimi in proizvodnimi stroški in kateri proizvodni postopki prevladujejo. Tako lahko zgodaj spoznate težišča za znižanje stroškov.

Ukrepi za znižanje stroškov: začetek vsega zniževanja stroškov

je pravzaprav informacija in motivacija osebja v razvoju glede stroškov. Kot razvojniki mnogo premalo vemo o stroških. Zato bi znotraj podjetja lahko organizirali s pomočjo priprave dela in kalkulacije seminar, ki bi na konkretnem objektu prikazal račun in možnosti za znižanje stroškov. In še pripomba: začnite z obsežnejšimi ukrepi za zniževanje stroškov šele, ko veste, da je z vami vodstvo podjetja in, da je tudi na tem pripravljenost za investiranje v osebje, čas in finančna sredstva. Trgovske podatke — vsaj na osnovi proizvodnih stroškov — je treba dati na razpolago, kot fiksne vrednosti. Skrivno mešetarjenje v tem pogledu škoduje podjetju. Kako naj bi v konstrukciji znižali stroške, če o stroških ne smete ničesar vedeti?

Še nekaj besed o analizi: da bi vedeli, kateri ukrepi za zniževanje stroškov izdelka so možni v zgodnji fazi konstrukcije, je avtor opravil statistično izkoristek vrednostnih analiz na 135 izdelkih 42 podjetij. Njen namen je bil, da na podlagi vrednostnih analiz zbira spoznanja o možnih ukrepih za znižanje stroškov in zato potrebne pripomočke, kot tudi o organizaciji in izvedbi vrednostne analize v industriji. Objekti so bili vrednostno analitično obdelani v letih 1976 in 1977.

Posvetovanje sta zaključila dr. Julij Bertonec z referatom Evaluacija izdelkov in Jadranka Prodink iz TOZD Trzenje s predstavitevijo uporabe ABC analize, kot ekonomske metode za selekcijo stroškov.

S. D.

Višina povračil stroškov za opravljanje določenih del in nalog

Na podlagi SaS o enotnih osnovah in merilih za izplačila povračil stroškov delavcem, ki so jih imeli v zvezi z opravljanjem nalog v SOZD Iskra ter na osnovi družbenega dogovora o skupnih osnovah za povračilo stroškov, so bili stroški za povračilo po podatkih Zavoda za statistiko in Republiške skupnosti za cene za prvo trimesečje leta 1985 naslednji:

1. Povprečno ugotovljeni stroški za dnevnice (stroški za prehrano)

(po 5. čl. SaS) znašajo	
— cela dnevnic nad 12 ur	1.569,00 din
— polovična dnevnic od 8 do 12 ur	815,00 din
— znižana dnevnic od 6 do 8 ur	584,00 din

2. Povprečni stroški za prenočišče v hotelu B kategorije (po 6. čl. SaS) znašajo

— po priloženem računu	1.184,00 din
— brez računa največ 40%	474,00 din

3. Kilometrina (9. čl. SaS) — pavšalni znesek za prevoženi kilometer z avtomobilom srednjega razreda

— za 15.000 km letno	23,60 din/km
— za 20.000 km letno	21,40 din/km
— za 25.000 km letno	20,05 din/km

4. Stroški za ločeno življenje (14. čl. SaS)

— stroški za stanovanje največ	10.656,00 din
— stroški za prehrano največ	14.121,00 din

Ljubljana, 7. 5. 1985

Naših štirideset let

Piše:
Dušan Željeznov

ing. Marjan Lavrenčič

Samoupravni poseg že leta 1945

»Zdaj, ko obujamo četrstoletne spomine,« je dalje zapisal v svojem prispevku ing. Marjan Lavrenčič, »je čas, da dam sam odgovor na postavljeno vprašanje. Usoda mi je namenila nalogo, za katero sem po nekaj letih delovanja v Iskri zbral nekaj starih dokumentov. Tako vse do danes skrbno hranim po en primerek z naslovom:

— Fabrikacijski program 1945 in

— Fabrikacijski program 1946. Oba dokumenta imata toliko večjo veljavo, ker sta iz roke našega prvega, zdaj že pokojnega tehničnega direktorja. Če je v podjetju organizirana služba, ki zbira zgodovinske dokumente, sem ju pripravljen odstopiti. Narejena sta na slabem ozaltnem papirju in ju ne kaže izpostavljati dnevni svetlobi, ker bi ozadje še bolj potemnelo, črte pa bi počasi izginile.

Ker lastnih planov terminsko nismo izpolnjevali, so postali za vodilni kader silno breme. Administrativno državno vodstvo je zaradi tega delalo mnoge očitke. Spominjam se, da je tehnični direktor inž. Ivan Gruden (zaposlen na tem mestu od 1. 9. 1945. do 28. 9. 1946.) v jeseni 1946 izjavil: »Če bi vedel, kako silno težak je hiter zagon tako velike tovarne, ne bi tega mesta nikoli prevzel. Rajši bi ostal pri

Pionirji proizvodnje kinoprojektorjev

prvotnem načrtu in v Ljubljani postopno gradil elektronsko industrijo.«

Neizpolnjevanje plana je privedlo tudi do notranjih nesoglasij, ki so bila bolj ovira, kot pa pomoč. Partizan Iztok, tedaj delavski zaupnik, je jeseni 1946 zbral v kolektivno podatke o težavah v procesu prilaganja namen. obiska, je Gruden razpravo zelo skrajšal z nekaj avtorita-

tivno izrečenimi besedami: »Imam samo pridne, fejest fante in ne dovolim nestrokovne ocene. Spremembe so bile, so in bodo! Zdravo!«

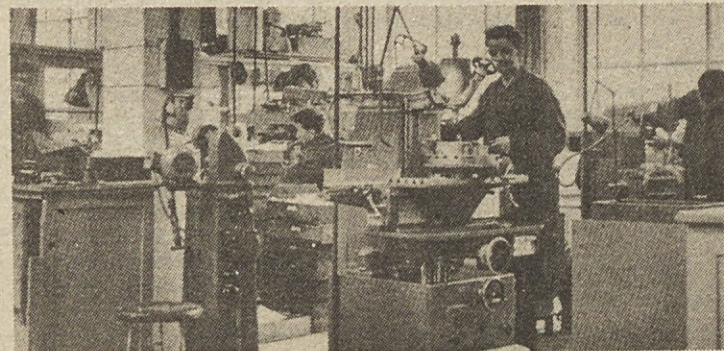
Zastopnika sta menda začela premišljevati o uspehu svojega poslanstva šele, ko sta na hodniku

Morebiti se bo kdo od starih orodjarjev spomnil, da smo v orodjarni prehiteli pojav samoupravljanja.

Delavski svet, kot organ upravljanja, smo izvolili 6. septembra 1950, mi pa smo pokazali nagnjenje za samoupravljanje že v letu 1945. Naj navedem okoliščine, ki so nas k temu pripeljale.

Konstrukcija orodja in priprava dela v orodjarni tedaj še nista imeli svojega šefa, pač pa ročna in strojna delavnica s kalilnico. Vodstvo orodjarne sta torej poleg mene predstavljala mojster ročne delavnice Janez Hrovat in mojster strojne delavnice ter kalilnice Adolf Primožič. Izmed treh kandidatov smo izbrali Primožiča. V komisiji sta bila tehnični direktor in vodja razvoja, jaz pa sem bil izpraševalec. S svojo strokovnostjo, resnostjo in preudarnostjo nas je Primožič osvojil, problem je bil le v tem, ker ni poznal ljudi. Srečno naključje je bilo, da smo imeli mojstra Hrovata, ki je ljudi dobro poznal in bil sicer tudi priznan strokovnjak. Do tedaj smo dobivali le simbolične plače, da smo se za silo preživljali, nenadoma pa je tehnični direktor zahteval predlog za plače orodjarjev po njihovi strokovnosti. Edini, ki bi to lahko naredil, je bil Hrovat. Vendar, ali sem ga smel izpostavljati jezi orodjarjev zaradi morebitnih napak? Sklenil sem, da tega ne bom zahteval in dal predlog, o katerem bi lahko govorili, da je prvi samoupravni poseg v Iskri, ker smo ga izvedli v novembru 1945. Sklical sem zbor, ki bi ga danes imenovali »zbor delovnih ljudi«. V predsedstvu smo bili vsi trije imenovani. Na tablo sem napisal kategorije dela, ki smo jih sami predlagali in pojasnil, da računamo z zrelostjo kolektiva, da bo znal vse člane razporediti v ustrezne skupine. Od prvega začudenja smo jih pripeljali do resnega dela in uspeli! Menim, da bi veljalo to zrelost ožjega kolektiva matične tovarne v zgodovini Iskre debelo podčrtati.

To je bilo tedaj, ko je tovarna še nosila naziv Strojne tovarne — Kranj. Iskrino zvezdo sem prvič videl na mizi ing. Ivana Grudna v obliki več narisanih osnutkov. Modroval je o tem, če ne bi kazalo oba spodnja kraka razmakniti in napis vstaviti v krog. Kljub temu, da je bil originalni akt o ustanovitvi Iskre izdan 8. 3. 1946, smo prvi Iskraši že pet do deset mesecev prej začeli orati ledino. Z delom na Iskrinem programu pa smo na ohranjenem fabrikacijskem programu začeli že v septembru 1945.«

Prvi povojni kvalificirani delavci v rezkarni

pravljanja industrijske proizvodnje. Nekateri so dajali konstruktivne pripombe, drugi pa so uprizarjali lov na čarovnice. Ker je sindikat prišel do zaključka, da so največje zlo v tovarni spremembe na načrtih, sta se predsednik sindikata in Iztok napolnila k šefu razvoja ing. Mirjanu Grudnu na mnogo obetajoči razgovor. O tem razgovoru je še dolga leta krožila naslednja vest: ko sta mu zastopnika pojasni-

premagala presenečenje.

Zaradi težav pri izpolnjevanju plana je uprava pod vodstvom direktorja ing. Evgena Černigoja zahtevala, da naj se »priprava dela« naglo preusmeri na bolj serijski izdelek. Takratni vodja ing. Leskovec je dal odgovor, ki nas je še dolgo spravljalo v dobro voljo: »Priprava dela je učinkovita kot slon, zato pa ne more skakati kot gazelica!«

Stara strojna obdelovalnica

Iskrini literati delajo

Sestankov menda nihče ne obožuje, a so včasih potrebni.

Tako so menili tudi člani Iskrine literarne skupine, ki so se 12. aprila 1985 sestali v Kranju, v gostilni Mayr, ker drugje pač niso našli prostora.

Osemčlanska skupina (predvsem pesnikov, le en prozaist) je razpravljala o prihodnjih nalogah.

Objave v Iskrinih listih še izhajajo. Naredili so razpored do konca leta. Pripravili bodo srečanje z radovljiškimi literarnimi ustvarjalci in, češar so se najbolj razveselili, našli so možnost za tisk svojih del v okviru konference sindikata Iskre in komisije za kulturo. Knjižice bodo res v skromnejši obliki, a primerno urejene in natisnjene.

V drugi polovici srečanja so vsi člani prebrali po nekaj najnovejših del. Pri večini je opaziti napredek in upanje na še večji razvoj, čeprav so med temi tudi starejši ljudje, upokojenci. To je dokaz, da človek lahko aktivno sodeluje na različnih področjih in celo napreduje, kljub zrejšemu življenjskemu obdobju.

ZV

Da vas spomnimo

Zakonska nesoglasja urejajte takrat, ko ste sami. Otroci naj ne bodo pričeh nesorazumom in razprtijam, ki zapuščajo v njihovi duševnosti globoke sledi. Že drobne malenkosti lahko skajlijo njihove poglede na življenje.

Tudi odnos do knjige je ogledalo človeka. O nekom lahko sodimo po tem, kako ravna s stvarmi.

Že v najbolj zgodnjem otroštvu moramo otroke učiti pravil o lepem vedenju, da jim bodo prešla v navado.

Spomini

Tebi so posvečene misli današnjega dne, tebi junak moje rosne mladosti. Koliko načrtov si imel za prihodnost, želja in hrepenenj po vsem lepem. Tvoje srce je bilo plemenito, mati narava te je obdarila z najbogatejšimi darovi. Ljubil si morje, planine in modro nebo brez temnih oblakov in jeklenih ptic, ki so trosile smrt na naš slovenski narod.

Toda usoda ti ni bila naklonjena, v cvetu mladosti in na pragu svobode, ti je sovražna sila pretrgala nit življenja.

Ana

Franc Pavčič:

Med naju

Med naju je ptica bolesti razgrnila peruti. Ni bilo čuti krika. Kot trepetlika sva oba vztrepotala.

V najine oči je udarila perut kot pest.

Nekje hinavski smeh.

Vse je bil nesmisel, zmeta.

Živeti je treba, saj to ni greh. —

J. R.

Prvi maj

Zastave vihrajo v vetru pomladnem. Obrazi žare v veselju delovnih zmag. Žuljave dlani in stisnjene pesti pozdravljajo zastave zmag.

Kri prelita v borbah na poljanah sončnih prinesla nam je novih nad. Z lopato in krampom smo začeli delo v svobodi novih delovnih zmag.

Prihaja novi rod, ki bo gradil na novih znanstvenih spoznanjih našo domovino.

Orožje so postali novi stroji, ki rohnijo dan in noč. Nova revolucija tehnoloških odkritij nam zagotavlja obstoj in upanje v boljši jutri.

Vse to bomo izrazili v pesmi, ki jo bomo zapeli ob kresu za 1. maj — praznik dela.

Anton Pevec:

Samozavest

Ne spoznam se na krmilo helikopterja, pred študenti filozofije čutim zadrego — ta se poveča ob spoznanju, da ima sošolec japonski šalt v malem prstu. Pred lepo najstnico se srce stisne v ozko zarezo. Znam pa pomiti posodo in tebi povedati v uri malodušja obzirne besede. Odzivaš se, s tem mi vračaš samozavest.

Misli Frana Levstika

— Narodna reč je sveta reč, povzdignjena nad vse, celo nad osebne ozire.
— Slovenski jezik ne more imeti začelene koristi, ako ga uče profesorji, ki ga sami ne znajo.

Mikavnost

Nagonsko se pomikava-tja, kjer pomeni vrba potoku zatišje med razlistanimi jelšami: hlasna doživetja ulice odlagava na travnik. Prsti prepleteni v samoumevnost, v katero pronicajo ogoni neutrujene njive. Tvoja krhka ramena — ta hip dobrodošla opora, da svet ni prevelik, niti skozi hrup tovornjaka.

Lepa si: z dvigom obrvi daljša mikavnost dneva.

A. P.

SOZD Iskra, Izobraževalni center Ljubljana

razpisuje strokovno izpopolnjevanje

računalniška podpora pri vodenju OZD

v času od 14. — 16. 5. 1985

Strokovno izpopolnjevanje je namenjeno vodstvenim, vodilnim in strokovnim delavcem, ki neposredno sodelujejo pri vodenju poslovnega procesa v OZD in tvorno razmišljajo o racionalizaciji delovnih procesov z vpeljavo računalniške podpore.

VSEBINA:

1. Integrirana obdelava podatkov
2. Podpora poslovnemu procesu
3. Upravljanje in planiranje
4. Avtomatizacija pisarne
5. Podpora inovacijskemu procesu
6. Podpora proizvodnemu procesu

VODJA PROGRAMA: Neda PAPIČ, dipl. ing. el.

ČAS IN KRAJ: S programom strokovnega izpopolnjevanja bomo pričeli 14. 5. ob 8. v Ljubljani Iskra PPC, Trg revolucije 3. Zaključek seminarja predvidevamo 16. 5. 1985 ob 14.

CENA: V ceno 8.100.- din so vključeni stroški izobraževanja. Za navedeno ceno bodo TOZD prejele račun na podlagi podpisane prijavnice.

PRIJAVE: Prijavnice pošljite na naslov: SOZD Iskra, Izobraževalni center, Ljubljana, Trg revolucije 3, etaža XI, Sonji Vrhovec.

Podrobnejše informacije dobite na tel. št.: 061/222-212.

Delavski svet

ISKRA — Industrija širokopotrošnih izdelkov, TOZD Tovarna antenskih naprav Vrhnika, Vrhnika, Idrijska c. 42

ponovno razpisuje dela in naloge

vodje proizvodno tehničnega sektorja

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev, določenih z zakonom in družbenim dogovorom o temeljih kadrovske politike v občini Vrhnika izpolnjevati še naslednje pogoje:

- končano visoko, ali višjo strokovno izobrazbo elektro, ali strojne smeri
- pet let prakse na podobnih delovnih nalogah
- pasivno znanje enega izmed svetovnih jezikov

Komisija za delovna razmerja objavlja naslednja prosta dela in naloge

1. Vodja komerciale

- Pogoji: — Ekonomist — višja izobrazba
- 2 leti delovnih izkušenj na komercialnih delih
 - vozniški izpit B kategorije
 - pasivno znanje enega izmed svetovnih jezikov (zaželeno zunanja-trgovinska registracija)
 - poskusno delo traja 3 mesece

2. Konstruktor I

- Pogoji: — Strojni inženir — višja izobrazba
- 2 leti delovnih izkušenj na konstrukciji
 - pasivno znanje enega izmed svetovnih jezikov
 - poskusno delo traja 3 mesece

3. Tehnolog II

- Pogoji: — Elektronik — srednja 4-letna izobrazba
- 3 leta delovnih izkušenj v tehnologiji
 - poskusno delo traja 2 meseca

4. Kontrolor procesa

- Pogoji: — Strojni tehnik — srednja 4-letna izobrazba
- 3 leta delovnih izkušenj v kontroli
 - poskusno delo traja 2 meseca
- Pisne prijave s priloženimi dokazali o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi razpisa v zaprti ovojnici na naslov: Iskra TOZD Antene, Vrhnika, Idrijska c. 42 z oznako: »za razpisno komisijo« — za naloge vodje proizvodno tehničnega sektorja, za ostale delokroge pa »komisija za delovna razmerja.«
- Prijavljene kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju prijav.

Iskra — Baterije Zmaj Industrija baterij in svetilk Stegne 23 Ljubljana

Komisija za delovna razmerja objavlja prosta dela in naloge:

DSSS:

1. Vodjo kadrovsko socialne službe

Pogoj: VI/1 stopnja strokovne izobrazbe — organizator dela, ali socialni delavec kadrovske smeri, 4 leta delovnih izkušenj; Poskusno delo 60 delovnih dni. OD 55.000 din.

2. Tehnologa za izvajanje tehnoloških postopkov — 2 izvajalca

Pogoj: V. stopnja strokovne izobrazbe kemijske smeri, 3 leta delovnih izkušenj. Poskusno delo 50 delovnih dni. OD 49.000.- din.

3. Izdelovalec prototipov

Pogoj: IV. stopnja strokovne izobrazbe — orodjar, ali ključavničar — 4 leta delovnih izkušenj. Poskusno delo 40 delovnih dni. OD 40.000 din.

TOZD BATERIJE Ljubljana

1. Strojvodjo za opravljanje strojno - vzdrževalnih del — 3 izvajalci.

Pogoj: IV. stopnja strokovne izobrazbe — strojni ključavničar, 4 leta delovnih izkušenj, poskusno delo 50 delovnih dni. OD 40 — 50.000 din.

2. Orodjar — 2 izvajalca

Pogoj: IV. stopnja strokovne izobrazbe, orodjar, 4 leta delovnih izkušenj, poskusno delo 40 delovnih dni. OD 40.000 din.

3. Rezkalec: — 1 izvajalec

Pogoj: IV. stopnja strokovne izobrazbe — rezkalec, 4-leta delovnih izkušenj, poskusno delo 40 delovnih dni. OD 40.000 din.

4. Transportni delavec — 1 izvajalec

Pogoj: I. stopnja strokovne izobrazbe — transportni delavec, 3 mesece delovnih izkušenj, poskusno delo 40 delovnih dni. OD 27.000 — 30.000 din.

5. Izdelovalec baterij — za opravljanje proizvodno baterijskih opravil — več izvajalcev.

Pogoj: I. stopnja strokovne izobrazbe — sestavljalec elektro mehanskih elementov, nad 6 mesecev delovnih izkušenj, poskusno delo 3 mesece. OD 24.000 do 31.000 din.

Z izbranimi kandidati bomo sklenili delovno razmerje za nedoločen čas.

Organizacija ima urejeno družbeno prehrano in zagotovljen prevoz s tovarniškimi avtobusi. Interesenti naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev na gornji naslov v 8 dneh od dneva objave.

Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 30 dneh po končanem roku za zbiranje prijav.

Mali oglasi

Sintezierja Siel Cruise in Roland, bas kitara Sakai, bobne Wooding, Leslie Solton prodam. Telefon: 576-231/354 (Tone).

Gospodinjstvo pomočnico, ali gospodinjko k odrasli družini iščem. Nudim sobo in hrano, ostalo po dogovoru. Ponudbe pod »Domače«

Stadler peresa, garn. 9 kom, še nerabljena, prodam. Tel.: 061-572-331, int.: 704.

Ugodno prodam menjalnik in motor za zastavo 101. Informacije po telefonu: 061-571-671, int.: 002 — Korenč.

Hladilnik — zmrzovalnik

Ti gospodinjski aparati nam porabijo električnega toka več kot pralni stroj. On nam gloda naš družinski energetski fond bolj počasi, vendar vztrajneje. Hladilnik — zmrzovalnik porabi 100 do 200 W/h s tem, da se termostatsko vkaplja. Manjkrat se odpira—bolje za nas. Ko ga kupujemo dobro razmislimo, kaj sploh potrebujemo. Ali bomo kot hrčki nalagali in potem počasi glodali, ali pa smo bolj za sprotno uporabo. Skratka razmislimo, kakšen volumen rabimo in, ali ga rabimo z zmrzovalnikom. Razmislimo tudi, kakšen prostor mu bomo odredili in kaj bomo vanj shranjevali. Vsak prostor ni dober. Kjer ga nameščamo naj prostor ne bo pretopen, ne prehladen in naj ima kolikor toliko enako temperaturo skozi vse leto.

Kako hladilnik deluje?

Absorbcijski sistem: zmes plina (amonijak in vodik) grejemo (električno, plinsko, na petrolej, alkohol). Z gretjem se izloča amonijak in gre v rebrasti kondenzator, kjer se ohladi na sobno temperaturo in prehaja v tekoče stanje. Teče v izparilnik v hladilniku, hkrati gre tudi vodik v izparilnik. Ko se spojita v izparilniku jima pade tlak in amonijak izpareva. Za ta proces potrebuje toplotno energijo, ki jo jemlje okolici (to je notranjost hladilnika). Zmes amonijaka, ki je specifično težji se ločita, amonijak gre v zunanjo stran hladilnika (absorber), kjer ga voda absorbira, vodik pa se brez amonijaka znova dvigne v izparilnik. Voda z amonijakom teče v grelni del in postopek se ponavlja.

Kompresorski sistem: kompresor tlači plin, ali zmes plinov v sistem cevi. S tlakom segret plin gre skozi sistem cevi (radiatorski), kjer se hladi na sobni temperaturi ne prehaja v tekoče stanje. Nato gre v izparilnik — (v hladilniku) kjer se cevi naglo volumsko večajo in zato tudi tlak naglo pade. Menja se agregatno stanje — se vplinja in to rabi toploto, ki jo jemlje okolici (notranjost hladilnika) in ta plin gre znova v kompresor in ta proces se nadaljuje.

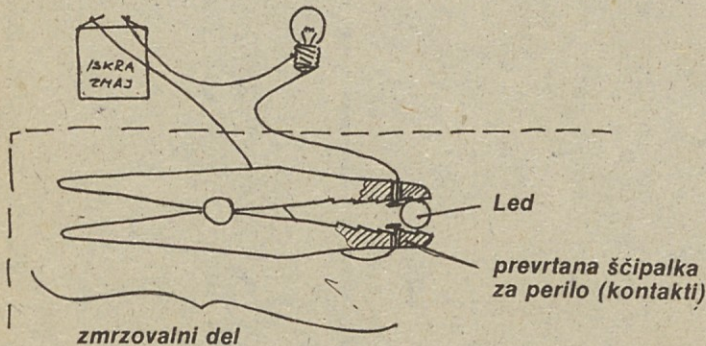
Termostati v hladilniku imajo običajno številke za regulacijo. Regulacija je zvezna in jo nastavljamo po potrebi.

Na komoro izparilca, ki ga imenujemo zmrzovalni del, se nabira para, ki na njem kondenzira, ta pa se spreminja v led. Sloj ledu se nam veča. Termostat ne otipa prave temperature in kompresor se večkrat vključuje.

Primer: 3 mm ledu je 10% energetskih izgub, 5 mm 30%.

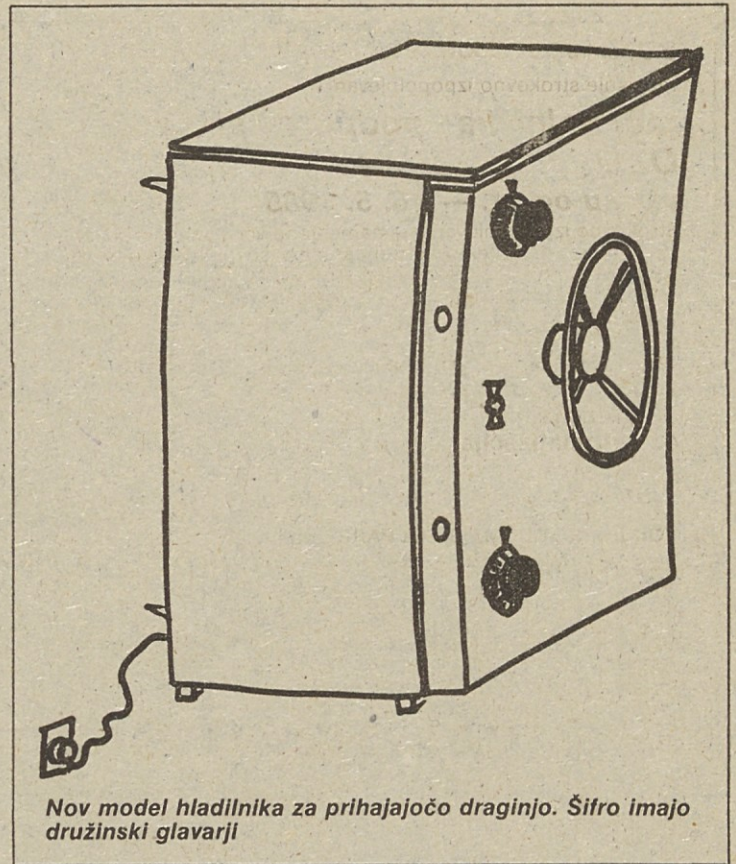
Led očistimo z avtomatom, katerega pa nimajo vsi hladilniki (rdeči gumb), ali pa z izključitvijo. Da se led nabira manj lahko poskrbimo. Vanj dajemo že ohlajene jedi. Ledu nikdar ne luščimo mehansko. Lahko poškodujemo cevi na izparilniku in plin nam uide. Včasih je potrebno očistiti odvodni kanal pri avtomatskih odtajevalcih, ta se rad zamaši. Hladilnikovo notranjost čistimo s hladno vodo in z detergentom za posodo in ne za avto. Tudi za zunanjo stran hladilnika poskrbimo. Kot prvo kontroliramo tesnost hladilnika. S tršim papirjem obrišemo okoli vrat in s tem občutimo špranjo. Ukrepamo tako, da nastavljamo tečaj vrat, če se da, ali pa menjamo gumo. Gumo lahko tudi vzdržujemo s tem, da jo včasih namažemo s glicerinom. Zadnjo stran hladilnika, ali zmrzovalnika očistimo prahu s sesalcem. Te rešetke ne smejo biti pokrite, ali zapacane. Najnižja temperatura v hladilniku je v zmrzovalni komori, v ostalem volumnu pa spodaj. To je pomembno zato, da vemo kam kaj dajemo. To ne velja če hladilnika ne prezračimo (odpiramo) in, da jemljemo ven vse, kar potrebujemo naenkrat in ne vsako stvar posebej.

Se nekaj praktičnih nasvetov: za zmrzovalnike prodajajo alarmne naprave, da se nam hrana ne uniči pri morebitnih izpadih električnega toka, ali na okvarah na zmrzovalniku.

Če se led stopi, se sklence tokokrog in žarnica zasveti. Žarnica je na vidnem mestu. Tako napravo si s poenostavitvijo omissimo sami.

Kaj s hladilnikom — zmrzovalnikom, ko je odslužil: da se narediti toplotno črpalko, katera nam deluje kot obratni sistem hladilnika. Načrt je v reviji SAM. Videl sem pa tudi že idejno skico za inkubator jajc iz preurejenega hladilnika, le da je za to potrebno urrejevati vlago, toploto, in prezračevanje.

Nov model hladilnika za prihajajočo draginjo. Šifro imajo družinski glavarji

Razprodaja vitaminov...

V zadnjem času vse bolj narašča zanimanje za spoznavanje in nabiranje užitnih rastlin, ki prosto rastejo v naravi. Priče smo čedalje močnejšemu onesnaževanju živil s pesticidi, umetnimi gnojili, raznovrstnimi dodatki, zato se usmerjamo k bolj zdravi in bolj naravni hrani, ki jo v veliki količini najdemo tudi med našim divje rastočim rastlinjem.

Mlade iglice navadne jelke, ali hoje, ali mlade iglice smreke ter ruševja (prtljkavi borovec) vsebujejo velike količine C vitamina. Med NOB so priporočali žvečenje iglic kot preprosto sredstvo proti pomanjkanju vitamina C. Iz iglic omenjenih treh iglavcev lahko zlasti ob pomanjkanju sadja in zelenjave pripravimo čaje in vitaminske napitke. Iglice moramo najprej za 2-3 minute potopiti v vrelo vodo, da se stopi voščena prevleka in odstranijo smole. Nato odcejene iglice prelijemo za 2 uri s hladno vodo, ki jo potem precedimo in sladkamo. V mladih olistanih vejicah (vršičkih) je približno 50 do 10 mg vitamina C.

Med

Iz vršičkov nizkega borovca (zlasti planinskega) lahko pripravimo med, ki nam bo v jesenskih in zimskih mesecih, namesto antibiotikov, lajšal težave z dihalci. **Recept:** 30 dkg vršičkov, 2 l vode, 6 limon (narezanih na koleščke z lupino vred). To kuhamo 1 uro 30 minut in odcedimo. Dodamo 2 kg sladkorja in med mešanjem kuhamo še 1 uro 30 minut. Vroče nalijemo v kozarce in takoj zapremo.

Morda ste že slišali, da hrastov želod v Makedoniji ter v Alžiru in Španiji pečejo podobno kot kostanj. V okolici Strumice in Djevdjelije je to plod hrasta sladuna, v Alžiru in Španiji pa plod hrasta črničevja.

V Nemčiji že več let uporabljajo pražene hrastove želode, kot kavni nadomestek. Pri nas so tako kavo pili med I. svetovno vojno v Bosni, Hercegovini in na Kosovu. Kruh iz želodove moke pa so že v prejšnjem stoletju jedli na Švedskem in Norveškem in v nekaterih predelih Italije in Ukrajine.

Recept

Možganova juha

50 dkg možganov, 4 dkg masti, 2 dkg masla, 1 dkg čebule, peteršilj, 5 dkg moke, 1 dcl sladke smetane, 0,5 dcl vinskega kisa, sol, poper po okusu.

Možgane poparimo, jim odstranimo kožico in jih sesekljamo. Na maščobi najprej prepražimo sesekljano čebulo, dodamo možgane in vse skupaj pražimo. Iz masti in moke pripravimo prežganje, ga zalijemo z juho in kuhamo nekaj minut. Nato dodamo možgane in sesekljan peteršilj in kuhamo 10 minut. Juho nato okisamo, solimo in popoprano. Nazadnje dodamo še smetano in maslo.

ra Pisma bralcev Iskra Isk

Še enkrat »nove mere«

Z veseljem sem prebral prispevek v glasilu Iskra, ki je bil objavljen v 9. številki, dne 9. 3. 1985, kjer so navedene posamezne nove mere. Kljub temu, da je glasilo Iskra tovarniški list, z gospodarsko-informativno tematiko, so tovrstni prispevki zanimivi, bodisi, da obravnavajo šport, rekreacijo i. p. d., ali pa da posegajo na druga področja, n. pr. »nove mere«. Avtorju, ki je sestavil omenjeno tabelo o novih merskih enotah, vsa čast, toda, če upoštevamo poziv elektro-gospodarstva, sodim, da bi v sedanjem, času potrebovali še eno tabelo, ki bi bila bližja vsakdanjemu gospodinjstvem opravilu.

V tovrstni tabeli, naj bi bili po možnosti zajeti več, ali manj vsi gospodinski pripomočki, prikazujoč njihovo uporabno moč in porabo. Koristnost take tabele, ki bi nazorno in preprosto prikazovala porabo električne energije, bi bila zelo dobrodošla, služila ne bi samo v orientacijo, temveč bi uporabnike spodbujala k varčevanju. Vsekakor bi gospodinje tak prispevek z veseljem in odobravanjem sprejele, pazljivo prebrale in ga nedvomno tudi upoštevale, posebno zdaj, ko tej nevidni energiji tako vidno rastejo peruti.

Ob zaključku kličem na pomoč, ne le avtorja o novih merah, temveč tudi ostale poznavalce »burje«, naj pomagajo razvozljati del vremenskega poročila Radio Ljubljana.

V letošnji hudi zimi, ki je imamo že vsi v neprijetnem spominu, je Radio Ljubljana, pri jutranjih poročilih, sporočal o vremenu ter poleg ostalega tudi o hitrosti »burje« in sicer takole:

— Burja v Senjskem zelivu 12 vozlov na uro; — Burja v Portorožu 15 m na sekundo;

— Burja v Vipavski dolini 120 km na uro,

— Burja na Kredarici 8 do 10 boforov. Zima je odšla in z njo tudi burja, le domačini omenjenih krajev komentirajo ta pojav nekako takole:

— »bilo i prošlo«,

— »oštrigeta, ma samo da je pasalo.«

— »pej to ni bila burja, ma to je bil vrah.«

Varčne Gorenjce pa burja ni prizadela, zadovoljni so bili, ko je bela surovina, ki jo potrebujejo za turizem prišla kar brezplačno.

Kljub vsemu temu, ostane odprto vprašanje glede obveznosti, o uporabi mednarodnega merskega sistema, I. S., le-tega naj bi uporabljale vsaj javne ustanove.

Torej na pomoč!

S. BUCIK

ra Iskra Križanka Iskra Iskra Iskra Iskra

						ISKRA	ARHITEKTURA	VSTOPNICA	POVRŠINSKA MERA	LASTNIK FARME	ITAL. IGRALKA MADRANI	NIKOLA TESLA	KAZNIVO DEJANJE	ZVAREK, NAPOJ IZ DROG	ZGORNJI SKLEP
						POTAPLJASKA OBLEKA									
						STRUPEN PAJEK JUŽNE EVROPE									
						ARGON		RADON			PRITOK DRINE				
						BEOTLJEC		NORVEŠKI KRALJ			PREJKUS				
ISKRA	PROSTASKI CLOVEK	KRATEK JEDRNAT ODGOVOR	GRENKA SOL MAGNEZ SULFAT	PETER ERZEN	OBREZJE ORGAN VIDA					PIVSKI VZKLIK ZANIMANJE				DOKTOR	
DIAFRAGMA								ATENSKI DRZAVNIK GLAV. M. GANE							
MAJHEN-REP								IGRALEC VALLONE RISTO SAVIN		NOVAK TONE SPOMIN STEBER		ENAKI CRKI			
RIMSKA BOGINJA SETVE ZETVE										SPLIT IGRALEC BATES		ITAL. IGRALKA LOLLORIBRIGIDA	ISKRA	TVAR, MATERIJA	NEMŠKI PISATELJ NOBELO: VEC 1929
PLAST								IZKUSEN KOMANDANT MLEČNI IZDELEK					SMREKAR MARIJA AKTINIJ		
HORMON ZLEZA PRIZELJC								BALDIRIJAN SPAJKA TANTAL							
JAPON PRESTO-LONASLEDNIK									GLAV. M. FRANC. DEPART. MAJA ORNE						
DEPRESIJA V LIBIJSKI PUŠČAVI EGIPET									SESTAVIL: R. M.				AMER. VESOLJSKA USTANOVA		VINKO NOVAK

Iskra

ISKRA — glasilo delovnega kolektiva SOZD Iskra — Industrija za elektroniko, telekomunikacije, elektromehanično, avtomatiko in elemente — Ljubljana. Ureja uredniški odbor. Glavni urednik: Pavle Gantar, pomočnik glavnega urednika Miloš Pavlica, odgovorni urednik Dušan Željenzov, tehnični urednik Drago Pečenik. Izhaja tedensko — Rokopisov ne vračamo. — Naslov: Ljubljana, Gregorčičeva 23/1, telefon: 223-977. Priprava za tisk: DIC TOZD Grafika, Novo mesto. Tisk: CTP Pravica-Dnevnik, TOZD Tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS je glasilo oproščeno plačila davka od prometa proizvodov.